

Problemy i poglądy

*Małgorzata Iwanicz-Drozdowska, Wojciech Konat,
Iwona Sowińska, Marcin Tadeasiak*

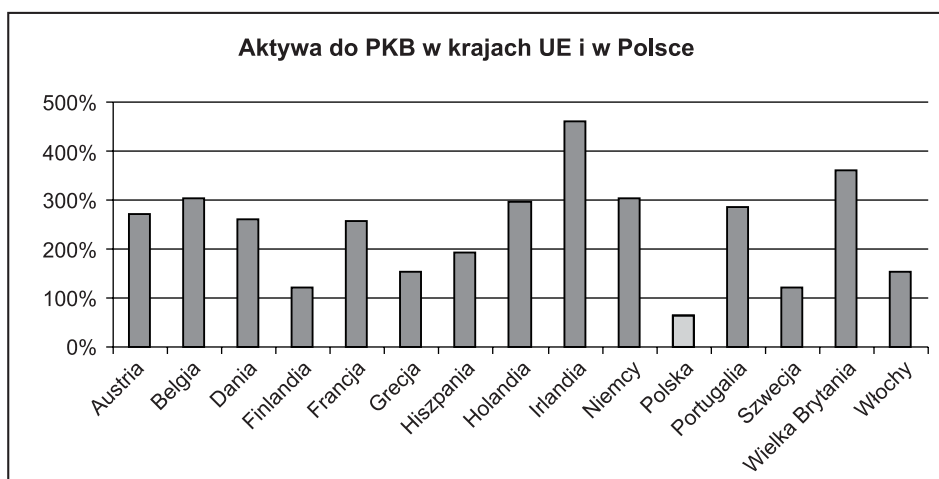
ANALIZA SYTUACJI EKONOMICZNO-FINANSOWEJ SEKTORA BANKÓW KOMERCYJNYCH W 2002 ROKU¹⁾

1. POLSKI SEKTOR BANKOWY NA TLE KRAJÓW UE

W celu umiejscowienia polskiego sektora bankowego na tle krajów UE dokonano analizy następujących parametrów:

- ❖ relacji aktywów banków do PKB,

Wykres 1

Źródło: Dane ECB, NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

- ❖ indeksu C-5²⁾ szacowanego dla aktywów,
- ❖ indeksu Herfindahla-Hirschmana (HHI)³⁾.

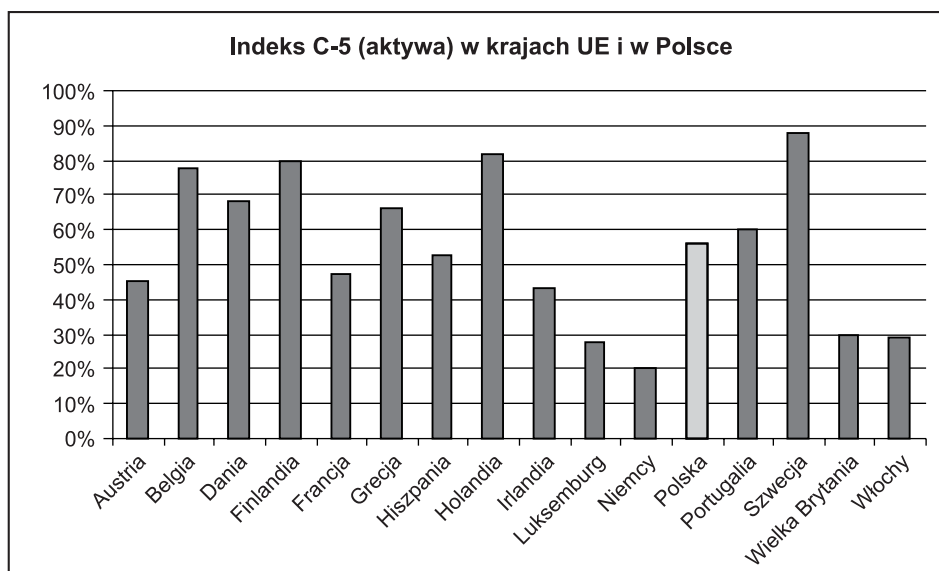
Wartość aktywów polskiego sektora bankowego w relacji do PKB wynosiła ok. 63% przy średnio 260% w krajach Unii Europejskiej. Na wykresie 1 nie przedstawiono relacji aktywów do PKB dla Luksemburga – 3.397% – istotnie bowiem zakłócałaby jego czytelność. W grupie państw kandydujących relacja aktywów do PKB wynosiła niewiele ponad 60%. Poza Maltą i Cyprzem, w przypadku których wskaźnik ten

Tabela 1. Indeksy koncentracji w polskim sektorze bankowym w latach 2001–2002

Indeks koncentracji	31.12. 2001	31.03. 2002	30.06. 2002	30.09. 2002	31.12. 2002
HHI	901,57	894,19	885,45	890,38	884,45
C-5 aktywa	56,41%	56,41%	56,22%	56,40%	56,41%
C-5 fundusze własne	54,82%	54,42%	55,89%	55,58%	55,02%
C-5 depozyty sektora niefinansowego	64,10%	64,52%	64,51%	64,71%	64,61%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 2

Źródło: Dane ECB, NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

jest wysoki, z krajów kandydujących tylko aktywa czeskiego i słowackiego sektora bankowego w relacji do PKB mają wartości zbliżone lub większe niż 100% (odpowiednio 130% i 95%). Warto dodać, że w momencie przystępowania do UE aktywa sektorów bankowych Hiszpanii, Portugalii i Grecji stanowiły ok. 100% PKB.

Istotne zwiększenie wartości aktywów w relacji do PKB w polskim sektorze bankowym będzie możliwe w warunkach zwiększonego zainteresowania kredytem ze strony przedsiębiorstw i klientów indywidualnych, zwiększenia oszczędności lokowanych w bankach, a także ogólnego wzrostu zamożności społeczeństwa. Szacuje się, że w momencie przystąpienia Polski do UE aktywa sektora bankowego będą w relacji do PKB zbliżone do poziomu notowanego w 2002 r.

Rok 2002 nie przyniósł istotnych zmian w zakresie koncentracji działalności w sektorze bankowym w Polsce. Koncentrację tę należy ogólnie ocenić jako średnią.

W krajach UE koncentracja mierzona wskaźnikiem C-5 jest dosyć zróżnicowana. Najwyższa koncentracja występuje w sektorach bankowych Szwecji, Holandii i Belgii, najniższa zaś w Niemczech, Luksemburgu i we Włoszech. Średnią koncentrację, zbliżoną do osiąganą w polskim systemie bankowym, wykazują Portugalia i Hiszpania.

Istnieje prawdopodobieństwo zwiększenia koncentracji w sektorze bankowym na skutek fuzji i przejęć w grupie inwestorów strategicznych banków⁴⁾.

2. ZNACZENIE KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W SEKTORZE BANKÓW KOMERCYJNYCH

Według stanu na koniec grudnia 2002 r. znaczenie **kapitału zagranicznego** – mierzone udziałem w kwocie kapitału zakładowego – wynosiło 65,5%. W porównaniu ze stanem na koniec 2001 r. udział ten zwiększył się o 0,4 punktu procentowego, co oznacza – przy praktycznie niezmiennym udziale Skarbu Państwa w kapitale sektora bankowego – zmniejszenie udziału pozostałego, tj. innego niż Skarbu Państwa, kapitału polskiego. Strukturę kapitałową przedstawiono na wykresie 3.

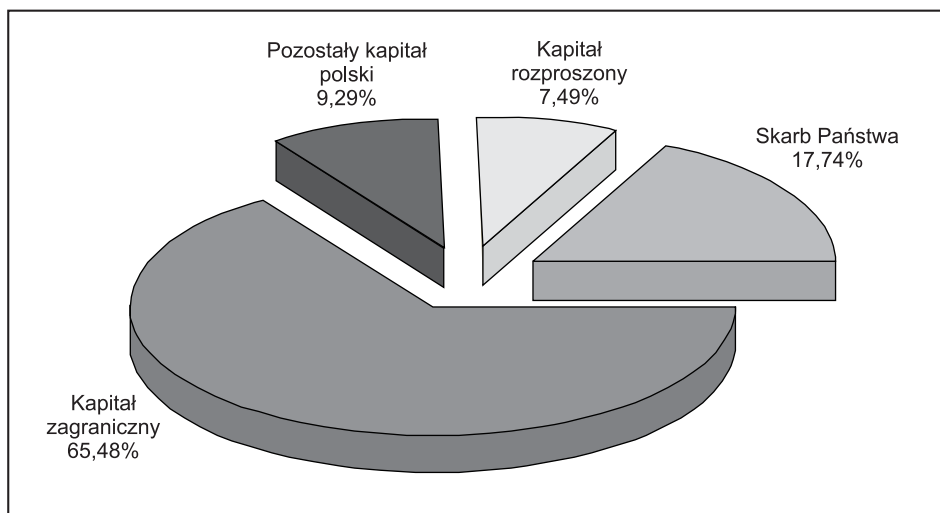
W celu przeprowadzenia szerszej analizy znaczenia kapitału zagranicznego wprowadzono umowny podział banków działających w Polsce na następujące grupy:

- ❖ spółki-córki banków zagranicznych (powyżej 95% udziału⁵⁾ kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 31 banków,
- ❖ spółki zależne (powyżej 50% do 95% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 10 banków,
- ❖ spółki stowarzyszone (powyżej 20% do 50% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 3 banki,
- ❖ pozostałe banki (poniżej 20% udziału kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym) – 18 banków.

Największy udział w sumie bilansowej netto sektora banków komercyjnych posiadały banki zależne (58,4%), na drugim miejscu zaś z udziałem 28,8% były banki pozostałe, tj. banki, w których udział kapitału zagranicznego w kapitale zakładowym nie przekraczał 20%, w tym banki pozostające w posiadaniu Skarbu Państwa: PKO BP SA, BGK i BGŻ SA.

Bezpieczny Bank

Wykres 3

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Spółki „córki” charakteryzowały się najwyższą w sektorze rentownością aktywów oraz wypłacalnością. Wykazywały one jakość należności od sektora niefinansowego lepszą o 1,9 punktu procentowego niż średnia dla sektora banków komercyjnych. Natomiast ich udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wyniósł zaledwie 5,9%.

Spółki zależne, mające największy udział w aktywach w 2002 r. charakteryzowały się najniższą rentownością aktywów, która była o 0,1 punktu procentowego niższa niż średnia w sektorze banków komercyjnych. Jakość należności od sektora niefinansowego była gorsza o 2,0 punkty procentowe niż średnia notowana w sektorze. Współczynnik wypłacalności banków zależnych wyniósł 14,7% i był wyższy o 0,3 punktu procentowego od średniego współczynnika wypłacalności dla sektora banków komercyjnych. Grupa ta miała największy udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych – 57,9%.

Najmniejszy udział w aktywach wśród omawianych grup miały **banki stowarzyszone**. Współczynnik wypłacalności kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej sektora banków komercyjnych (o 0,3 punktu procentowego niższy niż średnia). Jakość należności tych banków była zbliżona do jakości należności banków zależnych.

Na drugim miejscu pod względem udziału w aktywach (28,8%) znalazła się grupa **banków pozostałych**. Ich wypłacalność kształtowała się na poziomie najniższym w sektorze banków komercyjnych, ale mieściła się w normie wyznaczonej przez prawo bankowe. Banki należące do tej grupy odznaczały się najmniejszym udziałem należności zagrożonych i posiadały 34,1% udziału w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych.

Problemy i poglądy

Tabela 2. Udział poszczególnych grup banków w wybranych wielkościach finansowych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

	Spółki „córki”	Spółki zależne	Spółki stowarzyszone	Pozostałe	Sektor ogółem
Udział w sumie bilansowe netto	10,54%	58,44%	2,18%	28,84%	100,00%
Udział w funduszach własnych	16,56%	64,68%	2,18%	16,57%	100,00%
Udział w należnościach od sektora niefinansowego	12,40%	60,60%	2,51%	24,50%	100,00%
Udział w depozytach sektora niefinansowego i instytucji samorządowych	5,87%	57,91%	2,14%	34,08%	100,00%
Współczynnik wypłacalności	22,26%	14,74%	14,13%	10,80%	14,44%
ROA	0,81%	0,45%	0,48%	0,73%	0,57%
Jakość należności od sektora niefinansowego	23,40%	27,25%	26,33%	21,93%	25,31%
Liczba banków	31	10	3	18	62

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Z powyższej analizy wynika, że ok. **2/3 sektora bankowego działającego w Polsce znajduje się pod kontrolą kapitału zagranicznego** (spółki „córki” oraz spółki zależne). Z perspektywy oceny bezpieczeństwa banków oraz funkcjonowania BFG ma to duże znaczenie. Ok. 64% depozytów sektora niefinansowego oraz instytucji rządowych i samorządowych zostało ulokowane w bankach będących pod kontrolą kapitału zagranicznego, co wskazuje jednoznacznie na potrzebę oceny kondycji ich spółek-matek.

3. BILANS – ANALIZA STRUKTURY I DYNAMIKI

3.1. Aktywa

Suma bilansowa netto (443.808.380 tys. zł) obniżyła się w 2002 r. o 1,0% w ujęciu nominalnym i o 1,8% w ujęciu realnym. W odniesieniu do czerwca 2002 r. suma bilansowa netto również uległa obniżeniu – o 2,3% w ujęciu nominalnym i o 1,7% w ujęciu realnym.

Wartość pozycji **kasa i operacje z bankiem centralnym** (z udziałem w sumie bilansowej netto na poziomie 4,7%) obniżyła się w porównaniu z końcem grudnia 2001 r. o 26,3%, na co wpłynęło zarówno zmniejszenie wartości pozycji „kasa” o 27,0%, jak i operacji z bankiem centralnym o 26,1%. W odniesieniu do czerwca 2002 roku wartość pozycji obniżyła się o 7,5%. W strukturze tej pozycji aktywów

Bezpieczny Bank

Tabela 3. Aktywa sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Aktywa (tys. zł)	31.12.2002	Porównanie wyników		Struktura (%)		
		31.12. 2002/ 31.12. 2001	31.12. 2002/ 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
Kasa i operacje z bankiem centralnym	20 863 113	-26,32%	-7,53%	6,31%	4,97%	4,70%
Należności od sektora finansowego	70 899 229	-16,20%	-16,52%	18,87%	18,69%	15,98%
Należności od sektora niefinansowego	188 981 723	1,25%	-0,51%	41,63%	41,81%	42,58%
Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych	14 212 692	29,16%	24,96%	2,45%	2,50%	3,20%
Należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	913 434	763,44%	-41,29%	0,02%	0,34%	0,21%
Papiery wartościowe	103 928 736	9,73%	2,77%	21,13%	22,26%	23,42%
Aktywa trwałe	21 218 962	6,36%	8,31%	4,45%	4,31%	4,78%
Inne aktywa	22 790 491	-0,74%	-2,09%	5,12%	5,12%	5,14%
Suma bilansowa netto	443 808 380	-1,00%	-2,33%	100,00%	100,00%	100,00%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

najwyższy udział (na koniec 2002 r.) miały operacje z bankiem centralnym (głównie rachunek nostro) – 73,3%. Udział pozycji „kasa” wyniósł 26,7%.

Należności od sektora finansowego obniżyły się w porównaniu z końcem grudnia 2001 r. o 16,2%, w odniesieniu zaś do czerwca 2002 r. o 16,5%. Ich udział w sumie bilansowej netto zmniejszył się w 2002 r. z 18,9% do 16,0%. Główną pozycją należności od podmiotów finansowych – z udziałem na poziomie 83,5% – były **należności od banków**.

Należności od sektora niefinansowego wzrosły w 2002 r. o 1,3%, natomiast w odniesieniu do czerwca 2002 r. obniżyły się o 0,5%. W 2002 r. ich udział zwiększył się z 41,6% do 42,6%. Struktura należności od sektora niefinansowego przedstawiała się następująco: **należności od podmiotów gospodarczych** – 58,0%, **należności od gospodarstw domowych** – 36,4%, **należności od instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych** – 0,5%. Konta rozliczeniowe i odsetki stanowiły 5,1% ogółu należności od sektora niefinansowego.

Problemy i poglądy

Udział należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych w sumie bilansowej netto na koniec grudnia 2002 r. był niewielki i wyniósł 3,2%. W porównaniu z grudniem 2001 r. oraz z czerwcem 2002 r. wartość tej pozycji wzrosła odpowiednio o 29,2% i o 25,0%. Największą grupę **należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych** – 62,2% – stanowiły **należności od instytucji samorządowych**, 19,4% przypadają na **należności od instytucji rządowych szczebla centralnego**, a 17,1% stanowiły **należności od funduszy ubezpieczeń społecznych**. Konta rozliczeniowe i odsetki stanowiły 1,3% ogółu należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu miały na koniec 2002 r. niewielki – 0,2% – udział w sumie bilansowej netto, charakteryzowały się jednak w 2002 r. wysokim wzrostem – o 763,4%.

Papiery wartościowe, mające udział w sumie bilansowej netto na poziomie 23,4%, wzrosły w porównaniu z grudniem 2001 r. o 9,7%, natomiast w odniesieniu do czerwca 2002 r. – o 2,8%. Na koniec 2002 r. 98,4% tej pozycji stanowiły **dłużne papiery wartościowe**. Udział **papierów wartościowych z prawem do kapitału** wynosił 1,4%. Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych i certyfikaty inwestycyjne stanowiły 0,2% papierów wartościowych.

Udział aktywów trwałych w sumie bilansowej netto wyniósł 4,8%. W odniesieniu do grudnia 2001 r. wartość tej pozycji wzrosła o 6,4%, w porównaniu zaś z czerwcem 2002 r. zwiększyła się o 8,3%. Na koniec 2002 r. **aktywa trwałe rzeczowe** stanowiły 51,9% **aktywów trwałych**, **wartości niematerialne i prawne** zaś – 15,2%. Udział **akcji i udziałów w jednostkach zależnych** wynosił 20,3%. **Akcje i udziały w jednostkach współzależnych, stowarzyszonych i udziały mniejszościowe** stanowiły łącznie 2,9% aktywów trwałych.

Inne aktywa (pozycja o charakterze rozliczeniowym), z udziałem w sumie bilansowej netto na poziomie 5,1%, obniżyły się w porównaniu z grudniem 2001 r. oraz z czerwcem 2002 r. odpowiednio o 0,7% i o 2,1%.

3.2. Pasywa

Operacje z bankiem centralnym, z udziałem w pasywach na koniec grudnia 2002 r. na poziomie 0,6%, obniżyły się w porównaniu końcem grudnia 2001 r. o 38,5% w stosunku zaś do czerwca 2002 r. o 50,9%. W operacjach z bankiem centralnym dominowały na koniec 2002 r. **kredyty refinansowe** (94,0%), głównie na inwestycje centralne.

Zobowiązania wobec sektora finansowego, stanowiące 14,0% pasywów, obniżyły się w porównaniu z końcem 2001 r. i z czerwcem 2002 r. odpowiednio o 5,8% i 4,0%. **Zobowiązania wobec banków** stanowiły na koniec grudnia 2002 r. 70,0% ogółu tych zobowiązań.

Zobowiązania wobec sektora niefinansowego – największa pozycja pasywów z udziałem 60,3% – obniżyły się w porównaniu z końcem 2001 r. o 3,3%, w odniesieniu zaś do czerwca 2002 r. – o 1,8%. **Zobowiązania wobec gospodarstw domowych** stanowiły 76,0% **zobowiązań wobec sektora niefinansowego**, na-

Bezpieczny Bank

Tabela 4. Pasywa sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Pasywa (tys. zł)	31.12.2002	Porównanie wyników		Struktura (%)		
		31.12. 2002/ 31.12. 2001	31.12. 2002/ 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
Operacje z bankiem centralnym	2 757 877	-38,54%	-50,91%	1,00%	1,24%	0,62%
Zobowiązania wobec sektora finansowego	62 224 137	-5,76%	-3,99%	14,73%	14,26%	14,02%
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	267 719 603	-3,25%	-1,81%	61,72%	60,01%	60,32%
Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych	18 370 898	19,20%	-4,25%	3,44%	4,22%	4,14%
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	233 450	1035,19%	-86,72%	0,00%	0,39%	0,05%
Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych	3 894 161	40,98%	49,68%	0,62%	0,57%	0,88%
Inne pasywa	38 698 655	14,04%	-4,32%	7,57%	8,90%	8,72%
Rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe	465 534	-33,51%	16,19%	0,16%	0,09%	0,10%
Rezerwa na ryzyko ogólne	2 260 039	21,40%	13,53%	0,42%	0,44%	0,51%
Kapitały (fundusze), zobowiązania podporządkowane oraz rezerwa na ryzyko i wydatki nie związane z podstawową działalnością banku sprawozdającego	44 762 706	8,98%	4,22%	9,16%	9,45%	10,09%
Wynik w trakcie zatwierdzenia	-105 032	-404,86%	-27,72%	0,00%	-0,02%	-0,02%
Wynik roku bieżącego ^{*)}	2 526 352	-52,62%	23,64%	1,19%	0,45%	0,57%
Suma bilansowa netto	443 808 380	-1,00%	-2,33%	100,00%	100,00%	100,00%

^{*)} Od marca 2002 r. włącznie wynik finansowy netto.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

Tabela 5. Struktura bazy kapitałowej według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Baza kapitałowa (w tys. zł)	31.12.2002	Porównanie wyników (% lub p.p.)		Udział w fundu- szach podst. i uzupełn.
		31.12.2002 / 31.12.2001	31.12.2002 / 30.06.2002	
Fundusze podstawowe i uzupełniające	41 340 164	2,71%	0,16%	100,00%
Fundusze podstawowe:	38 357 638	5,36%	-1,41%	92,79%
Fundusze zasadnicze, w tym:	37 139 593	8,85%	2,65%	89,84%
kapitał podstawowy (fundusz statutowy, kapitał zakła- dowy)	10 812 915	14,23%	7,85%	26,16%
należne wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	0	100,00%	100,00%	0,00%
kapitał (fundusz) zapasowy (zasobowy)	14 164 843	6,89%	1,27%	34,26%
kapitały (fundusze) rezer- wowe	12 161 835	6,26%	-0,06%	29,42%
Dodatkowe pozycje funduszy podstawowych	5 037 181	32,01%	-3,12%	12,18%
fundusz ogólnego ryzyka	4 625 397	22,21%	-0,13%	11,19%
niepodzielony zysk z lat ubiegłych	411 784	1232,26%	-27,50%	1,00%
Pozycje pomniejszające fundu- sze podstawowe, w tym:	3 819 136	149,65%	54,26%	9,24%
akcje własne posiadane przez bank	10 586	22,22%	15,47%	0,03%
wartości niematerialne i prawne	987 868	197,28%	0,58%	2,39%
strata skumulowana przy uwzględnieniu zgody KNB	2 820 682	137,26%	90,01%	6,82%
Fundusze uzupełniające, w tym:	2 982 526	-22,36%	25,85%	7,21%
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny majątku trwałego	643 565	-9,48%	-21,14%	1,56%
Zobowiązania podporządkowane (zaliczane do funduszy wła- snych)	2 317 225	133,34%	51,24%	5,61%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

tomiast udział **zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych** wyniósł 20,8%. Udział **zobowiązań wobec instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych** kształtował się na poziomie 3,0%. Konta rozliczeniowe stanowiły 0,2%.

Zobowiązania wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych, z udziałem 4,1% w pasywach, wzrosły o 19,2% w odniesieniu do końca 2001 r., natomiast w porównaniu z czerwcem 2002 r. zmalały o 4,3%. **Zobowiązania wobec instytucji rządowych szczebla centralnego** stanowiły na koniec 2002 r. 54,0% tej pozycji pasywów i zwiększyły się w 2002 r. o 2,2%. W przypadku **zobowiązań wobec instytucji samorządowych** udział wyniósł 35,7%. **Zobowiązania wobec funduszy ubezpieczeń społecznych** stanowiły na koniec 2002 r. 8,9% zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych. **Konta rozliczeniowe** stanowiły 1,4% tej pozycji pasywów.

Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu miały nieznaczący – 0,05% – udział w pasywach, ale charakteryzowały się w całym 2002 r. wysokim wzrostem – o 1035,2%.

Zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, z udziałem w pasywach na poziomie 0,9%, wzrosły w odniesieniu do obu okresów porównawczych odpowiednio o 41,0% i o 49,7%.

Pozycja o charakterze rozliczeniowym – **inne pasywa** – z udziałem 8,7%, wzrosła w odniesieniu do grudnia 2001 r. o 14,0%, w porównaniu zaś z czerwcem 2002 r. zmniejszyła się o 4,3%.

Kapitały i zobowiązania podporządkowane, stanowiące na koniec 2002 r. 10,1% pasywów, zwiększyły się w porównaniu z grudniem 2001 r. oraz z czerwcem 2002 roku odpowiednio o 9,0% i o 4,2%. Strukturę bazy kapitałowej sektora banków komercyjnych prezentuje tabela 5°.

Fundusze podstawowe stanowiły 92,8% funduszy podstawowych i uzupełniających. **Kapitał podstawowy**, z udziałem 26,2%, wzrósł w 2002 r. o 14,3%. Wzrost kapitału podstawowego odnotowano w 19 bankach. **Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe** zwiększyły się w 2002 r. o 149,7%, głównie z powodu zwiększenia straty skumulowanej. **Zobowiązania podporządkowane zaliczane do funduszy własnych** stanowiły 5,6% funduszy podstawowych i uzupełniających. **Zobowiązania podporządkowane nie zaliczone do funduszy własnych** wyniosły na koniec 2002 r. 391.906 tys. zł.

Pozostałe pozycje pasywów (rezerwy celowe na zobowiązania pozabilansowe, rezerwy na ryzyko ogólne, wynik w trakcie zatwierdzania oraz wynik roku bieżącego) stanowiły łącznie na koniec 2002 r. 1,2% pasywów.

3.3. Depozyty

Depozyty ogółem wyniosły na koniec 2002 r. 321.709.130 tys. zł. W odniesieniu do końca 2001 r. obniżyły się o 4,5%, a w porównaniu z czerwcem 2002 r. – o 2,2%.

Udział **depozytów podmiotów finansowych** w depozytach ogółem wyniósł na koniec 2002 r. 12,4%, tj. o 2,2 punktu procentowego mniej niż rok wcześniej.

Problemy i poglądy

Tabela 6. Depozyty sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Depozyty (w tys. zł)	31.12.2002			Porównanie wyników (%)		Dla „Razem” – udział w dep. ogółem
	Złote	Waluta	Razem	31.12. 2002 / 31.12. 2001	31.12. 2002 / 30.06. 2002	
Depozyty sektora finansowego, w tym:	32 036 760	7 803 019	39 839 779	-13,90%	-3,16%	12,38%
depozyty monetar- nych instytucji finansowych	26 127 453	6 348 130	32 475 583	-12,38%	-4,89%	10,09%
depozyty instytucji ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych	2 294 180	975 528	3 269 708	13,58%	35,45%	1,02%
Depozyty sektora niefinansowego, w tym:	215 591 225	49 094 395	264 685 620	-4,08%	-1,74%	82,27%
depozyty podmio- tów gospodarczych	44 035 374	9 855 107	53 890 481	0,26%	12,89%	16,75%
depozyty gospo- darstw domowych	164 155 914	38 636 885	202 792 799	-4,69%	-5,09%	63,04%
depozyty innych podmiotów	7 399 937	602 403	8 002 340	-14,91%	0,37%	2,49%
Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym:	16 935 685	248 046	17 183 731	16,55%	-5,91%	5,34%
depozyty instytu- cji rządowych szczebla central- nego	8 791 949	202 503	8 994 452	3,50%	-0,78%	2,80%
depozyty instytucji samorządowych	6 531 062	26 199	6 557 261	8,33%	-11,79%	2,04%
depozyty funduszy ubezpieczeń społecznych	1 612 674	19 344	1 632 018	–	-7,50%	0,51%
Depozyty ogółem	264 563 670	57 145 460	321 709 130	-4,52%	-2,15%	100,00%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

W porównaniu z końcem 2001 r. wartość tej pozycji zmniejszyła się o 13,9%, przy czym depozyty banków, stanowiące 81,5% depozytów podmiotów finansowych, zmniejszyły się o 12,4%.

Depozyty podmiotów niefinansowych osiągnęły na koniec 2002 r. 82,3% udziału w depozytach ogółem, co oznacza wzrost w porównaniu z końcem 2001 r. o 1,2 punktu procentowego. Depozyty te obniżyły się o 4,1% i o 1,7% w relacji odpowiednio do końca 2001 r. oraz do czerwca 2002 r. **Depozyty gospodarstw domowych**, stanowiące 63,0% depozytów sektora banków komercyjnych, zmniejszyły się w 2002 r. o 4,7%. **Depozyty podmiotów gospodarczych** (z udziałem 16,8%) wzrosły o 0,3%, natomiast depozyty **innych podmiotów** zmniejszyły się w 2002 r. o 14,9% (pozycja ta stanowiła jedynie 2,5% depozytów ogółem).

Depozyty sektora instytucji rządowych i samorządowych zwiększyły się w 2002 r. o 16,6%, co spowodowało wzrost ich udziału w depozytach sektora banków komercyjnych z 4,4% na koniec 2001 r. do 5,3% na koniec 2002 r.

W przypadku **struktury terminowej depozytów od podmiotów niefinansowych** największą pozycję stanowiły depozyty terminowe i zablokowane z udziałem 69,0%. W 2002 r. udział tych depozytów zmniejszył się o 6,9 punktu procentowego. Depozyty bieżące stanowiły na koniec 2002 r. 29,7% (wzrost udziału o 7,4 punktu procentowego), natomiast odsetki – tylko 1,3% (spadek udziału o 0,5 punktu procentowego).

Depozyty złotowe stanowiły na koniec 2002 r. 82,2% depozytów zgromadzonych w sektorze banków komercyjnych, a ich udział w analizowanym okresie zwiększył się o 1,1 punktu procentowego, przy jednoczesnym spadku udziału depozytów walutowych również o 1,1 punktu procentowego. Udział **depozytów walutowych** kształtował się na poziomie 17,8%.

Depozyty sektora niefinansowego i instytucji samorządowych (z odsetkami) wyniosły na koniec 2002 r. 271.242.881 tys. zł. Zmniejszyły się one w porównaniu z grudniem 2001 r. o 3,8%, a w odniesieniu do czerwca 2002 r. o 2,0%.

4. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT – ANALIZA STRUKTURY I DYNAMIKI

W 2002 r. w **strukturze przychodów i kosztów** widoczne są tendencje obserwowane od 1997 r. – maleje udział przychodów i kosztów odsetkowych na rzecz przychodów i kosztów z operacji wymiany.

Koszty ogółem nadal wzrastały szybciej niż przychody ogółem. Dla okresu grudzień 2001 – grudzień 2002 różnica tempa wzrostu tych pozycji wyniosła +5 punktów procentowych. W przypadku największej pozycji zarówno przychodów, jak i kosztów – wymiany walutowej – różnica tempa wzrostu obu pozycji wyniosła +15,1 punktu procentowego. W porównaniu z końcem 2001 r. przychody i koszty z tytułu odsetek obniżyły się odpowiednio o 30,2% oraz o 43,3%.

Według stanu na koniec 2002 r. **przychody z operacji wymiany** były główną pozycją przychodów, osiągając udział 80,8%. W odniesieniu do końca 2001 r. wystąpił wzrost ich udziału o 27,5 punktu procentowego. Na znacznie niższym poziomie (8,6%) kształtował się **udział przychodów odsetkowych**, co oznacza spadek udziału

Problemy i poglądy

Tabela 7. Struktura i dynamika przychodów i kosztów sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Przychody i koszty	31.12.2002 (tys. zł)	Porównanie wyników*)		Struktura (%)		
		31.12. 2002/ 31.12. 2001	31.12. 2002/ 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
Przychody ogółem, w tym:	390 457 877	130,23%	161,68%	100,00%	100,00%	100,00%
Przychody z tytułu odsetek	33 647 101	-30,17%	87,90%	28,41%	12,00%	8,62%
Przychody z tytułu prowizji	7 135 910	7,67%	113,65%	3,91%	2,24%	1,83%
Przychody z udziałów lub akcji, pozostałych papierów wartościowych i innych instrumentów finansowych o zmiennej kwocie dochodu	357 293	-33,44%	196,60%	0,32%	0,08%	0,09%
Przychody z operacji finansowych	19 970 074	57,30%	101,70%	7,49%	6,64%	5,11%
Przychody z pozycji wymiany	315 366 453	249,22%	181,35%	53,25%	75,12%	80,77%
Pozostałe przychody operacyjne	1 250 455	7,18%	100,97%	0,69%	0,42%	0,32%
Rozwiązanie rezerw i aktualizacja wartości	12 728 245	26,31%	143,26%	5,94%	3,51%	3,26%
Zyski nadzwyczajne	2 346	-35,11%	53,03%	0,00%	0,00%	0,00%
Koszty ogółem, w tym:	386 388 015	135,22%	163,96%	100,00%	100,00%	100,00%
Koszty odsetek	19 513 104	-43,22%	77,08%	20,92%	7,53%	5,05%
Koszty z tytułu prowizji	1 058 006	10,87%	120,19%	0,58%	0,33%	0,27%
Koszty operacji finansowych	18 404 142	67,05%	103,26%	6,71%	6,19%	4,76%
Koszty z pozycji wymiany	310 652 247	264,34%	184,11%	51,91%	74,70%	80,40%
Pozostałe koszty operacyjne	1 129 403	49,63%	192,67%	0,46%	0,26%	0,29%
Koszty działania banku	14 889 619	2,43%	109,04%	8,85%	4,87%	3,85%
Amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych	2 065 173	3,20%	106,17%	1,22%	0,68%	0,53%
Odpisy na rezerwy i aktualizację wartości	18 674 643	21,56%	134,14%	9,35%	5,45%	4,83%
Straty nadzwyczajne	1 678	-53,55%	47,19%	0,00%	0,00%	0,00%

*) Wysokie wskaźniki przyrostu przychodów i kosztów ogółem wynikają z dużego wzrostu przychodów i kosztów z pozycji wymiany zarówno w I, jak i w II półroczu 2002 r. Na skutek tego przychody i koszty ogółem stanowiły po I półroczu 2002 r. ok. 90% wartości tych pozycji wypracowanych w całym 2001 r.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

Tabela 8. Struktura wyniku działalności bankowej według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	31.12.2002 (w tys. zł)	Struktura I*) (pozycja / wdb) (%)	Struktura II**) (%)
Wynik działalności bankowej	26 849 332	100,00	X
Wynik z tytułu odsetek	14 133 997	52,64	100,00
Wynik z oper. z podmiotami finansowymi	-489 774	-1,82	-3,47
Wynik z oper. z podmiotami niefinansowymi, w tym z:	5 086 775	18,95	35,99
podmiotami gospodarczymi	9 815 956	36,56	69,45
gospodarstwami domowymi	-1 403 907	-5,23	-9,93
inst. niekomerc. działającymi na rzecz gospodarstw domowych	-1 403 907	-5,23	-9,93
Wynik z oper. z sektorem inst. rządowych i samorządowych	322 355	1,20	2,28
Przychody od dłużnych papierów wartościowych, w tym emitowanych przez:	9 411 339	35,05	66,59
bank centralny	1 662 547	6,19	11,76
instytucje rządowe szczebla centralnego	7 086 768	26,39	50,14
Wynik odsetkowy pozostały	-196 698	-0,73	-1,39
Wynik prowizyjny	6 077 904	22,64	100,00
Wynik zw. z kredytami i pożyczkami	1 809 824	6,74	29,78
Od operacji rozliczeniowych	2 197 152	8,18	36,15
Od zobowiązań gwarancyjnych	109 018	0,41	1,79
Inne prowizje	1 961 910	7,31	32,28
Przychody z akcji i udziałów w innych papierów wartościowych, w tym:	357 293	1,33	100,00
Od jednostek zależnych	278 136	1,04	77,85
Wynik na operacjach finansowych, w tym:	1 565 932	5,83	100,00
Wynik z operacji dłużnymi papierami wartościowymi	1 418 734	5,28	90,60
Wynik z operacji wymiany	4 714 206	17,56	X

*) Udziały wyszczególnionych pozycji w wyniku działalności bankowej.

**) Udziały wyszczególnionych pozycji w wynikach cząstkowych: odsetkowym, prowizyjnym, przychodach z akcji, udziałów i innych papierów wartościowych oraz wyniku na operacjach finansowych.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

łu w 2002 r. o 19,8 punktu procentowego. Przychody z operacji finansowych stanowiły na koniec grudnia 2002 r. 5,1% przychodów ogółem (ich udział obniżył się o 2,4 punktu procentowego). Pozostałe pozycje przychodów, w tym przychody z rozwiązań rezerw i aktualizacji wartości, stanowiły 5,5%.

W strukturze **kosztów ogółem**, podobnie jak w przypadku przychodów, dominowały na koniec 2002 r. **koszty z operacji wymiany** (udział 80,4%), co oznacza wzrost ich udziału w odniesieniu do grudnia 2001 r. o 28,5 punktu procentowego. Udział kosztów odsetkowych wyniósł 5,1% i w odniesieniu do końca 2001 r. obniżył się o 15,9 punktu procentowego. Udział **kosztów działania** obniżył się z 8,9% (grudzień 2001) do 3,9% (grudzień 2002). Koszty działania wzrosły w 2002 r. jedynie o 2,4 % i podobnie jak w 2001 r. ich tempo wzrostu kształtowało się poniżej tempa wzrostu kosztów ogółem – różnica pomiędzy tempem wzrostu kosztów działania i tempem wzrostu kosztów ogółem wyniosła -132,8 punktu procentowego. Łączny **udział pozostałych pozycji w kosztach ogółem** wyniósł 15,7%.

W porównaniu z 2001 r., w 2002 r. **wynik działalności bankowej wzrósł nominalnie o 0,4%, ale obniżył się o 1,5% w ujęciu realnym**. W okresie grudzień 2001–grudzień 2002 r. w 29 bankach tempo wzrostu wyniku działalności bankowej kształtowało się poniżej średniej – jednocześnie banki te odnotowały spadek wartości tej pozycji.

Pomimo spadku przychodów i kosztów z tytułu odsetek w 2002 r., udział wyniku odsetkowego w wyniku działalności bankowej wzrósł o 1,0 punkt procentowy do poziomu 52,6%. **Wynik odsetkowy** został wypracowany głównie na przychodach z dłużnych papierów wartościowych (zasadniczo Skarbu Państwa i NBP). Na koniec 2002 r. udział tych przychodów w wyniku działalności bankowej wyniósł łącznie 35,0%. Wynik odsetkowy z tytułu **operacji z podmiotami niefinansowymi** stanowił 19,0% ogółu wyniku działalności bankowej. Kolejną pozycją pod względem wielkości udziału w wyniku na działalności bankowej był **wynik prowizyjny**. Jego udział wzrósł z 21,2% do 22,6%, a tempo wzrostu było najwyższe wśród wyników częściowych i wyniosło 7,2%. **Wynik na operacjach finansowych** stanowił 5,8% (spadek udziału o 0,5 punktu procentowego). Udział **wyniku z operacji wymiany** stanowił 17,6%, co oznacza spadek udziału w odniesieniu do końca 2001 r. o 1,3 punktu procentowego. Wyniki z operacji wymiany i operacji finansowych obniżyły się w 2002 r. odpowiednio o 6,5% oraz o 6,7%.

Wynik finansowy brutto obniżył się w odniesieniu do końca 2001 r. o 23,7%, na skutek zaś wzrostu efektywnego obciążenia podatkowego o 11,0% wynik finansowy netto był niższy o 35,9%.

Saldo rezerw (tj. koszty z tytułu zawiązania rezerw i aktualizacji wartości pomniejszone o przychody z tytułu ich rozwiązania i zmniejszeń dotyczących aktualizacji wartości) wzrosło w porównaniu z 2001 r. o 12,5%. Znaczenie poszczególnych składników salda rezerw przedstawiono w tabeli 9.

Udział salda na należności zagrożone w saldzie rezerw ogółem zwiększył się w 2002 r. o 8,8 punktu procentowego i kształtował się na poziomie 90,1%. Saldo rezerw na należności stracone stanowiło 67,6% salda rezerw ogółem (wzrost w 2002 r. o 6,6 punktu procentowego).

Dodatkowo **wybrane pozycje rachunku zysków i strat** w ujęciu kwartalnym zaprezentowano w tabeli 10.

Bezpieczny Bank

Tabela 9. Struktura salda rezerw według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Przychody i koszty	31.12.2002 (tys. zł)	Porównanie wyników*)		Struktura (%)		
		31.12. 2002/ 31.12. 2001	31.12. 2002/ 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
Saldo rezerw i aktualizacji, w tym saldo rezerw:	5 946 398	12,50%	116,73%	100,00%	100,00%	100,00%
na należności zagrożone, w tym na należności:	5 356 850	24,68%	100,44%	81,29%	97,41%	90,09%
poniżej standardu	548 820	0,04%	89,71%	10,38%	10,54%	9,23%
wątpliwe	785 940	51,35%	34,22%	9,82%	21,34%	13,22%
stracone	4 022 090	24,57%	123,74%	61,09%	65,52%	67,64%
na należności normalne i pod obserwacją, w tym:	13 867	1069,87%	129,14%	-0,03%	-1,73%	0,23%
na należności normalne	-46 334	-	-4,49%	0,00%	-1,62%	-0,78%
na należności pod obserwacją	60 201	-	1954,62%	0,00%	-0,12%	1,01%
z tytułu trwałej utraty wartości papierów wartościowych	101 983	-53,16%	1042,28%	4,12%	0,33%	1,72%
z tytułu trwałej utraty wartości akcji i udziałów w jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych oraz udziałów mniejszościowych	-7 711	-102,40%	-105,20%	6,08%	5,40%	-0,13%
na zobowiązania pozabilansowe	-28 615	-118,15%	34,66%	2,98%	-1,60%	-0,48%
na deprecjację środków trwałych, inwestycji oraz wartości niematerialnych i prawnych	0	-100,00%	-	0,83%	0,00%	0,00%
z tytułu tworzonych funduszy (wyłącznie koszty)	70 463	897,52%	1683,87%	0,13%	0,14%	1,18%
inne	-8 977	-106,83%	82,23%	2,49%	-1,84%	-0,15%
na ryzyko ogólne	448 538	302,22%	763,69%	2,11%	1,89%	7,54%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

Tabela 10. Wybrane pozycje rachunku zysków i strat w ujęciu kwartalnym w 2002 r. (tys. zł)

Wyniki	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał
Wynik z tytułu odsetek	3 342 017	3 545 836	3 601 198	3 644 946
Wynik z tytułu prowizji	1 390 697	1 468 792	1 547 321	1 671 094
Wynik operacji finansowych	472 825	373 571	509 665	209 871
Wynik z pozycji wymiany	1 279 337	1 467 593	1 085 926	881 350
Wynik działalności bankowej	6 602 135	6 858 995	7 050 439	6 337 763
Różnica wartości rezerw i aktualizacji (18-8)	1 041 173	1 702 541	1 909 502	1 293 182
Wynik z działalności operacyjnej	1 824 185	1 004 898	936 553	303 558
Wynik na operacjach nadzwyczajnych	-13	406	-18 022	18 297
Zysk (strata) brutto	1 824 172	1 005 304	918 531	321 855
Obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty), w tym:				
podatek dochodowy	501 335	284 861	406 129	351 185
Zysk (strata) netto	1 322 837	720 443	512 402	-29 330

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wynik działalności bankowej był najniższy w IV kwartale, co zostało spowodowane wypracowaniem najniższych wyników (w ujęciu kwartalnym) z operacji wymiany i operacji finansowych. Nie zrekompensowało tego wypracowanie najwyższych wyników odsetkowego i prowizyjnego. Niski wynik działalności bankowej w IV kwartale oraz wysokie koszty działania (najwyższe w 2002 r.) spowodowały spadek kwartalnego wyniku brutto do poziomu najniższego w 2002 r.

5. ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE – ANALIZA STRUKTURY I DYNAMIKI

5.1. Struktura pozycji pozabilansowych

Pozycje pozabilansowe ogółem netto zwiększyły się w porównaniu z grudniem 2001 r. o 9,0% i zmniejszyły się w II półroczu 2002 r. o 8,2%. Nadal więc, mimo spowolnienia w II półroczu, ich wzrost w 2002 r. był szybszy niż wzrost funduszy zasadniczych oraz aktywów banków.

Bezpieczny Bank

Tabela 11. Zobowiązania pozabilansowe netto w porównaniu z aktywami i funduszami zasadniczymi

Wyszczególnienie	31.12.2001 (tys. zł)	30.06.2002 (tys. zł)	31.12.2002 (tys. zł)	Porównanie wyników (%)	
				31.12. 2002 / 31.12. 2001	31.12. 2002 / 30.06. 2002
Aktywa ogółem	448 300 623	454 375 002	443 808 380	-1,00	-2,33
Fundusze zasadnicze	34 121 492	36 181 197	37 139 593	8,85	2,65
Zobowiązania pozabilansowe netto	1 055 156 107	1 252 632 236	1 149 773 281	8,97	-8,21

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Pozycje pozabilansowe stanowiły na koniec 2002 r. 259,0% aktywów ogółem oraz prawie 31-krotnie przewyższyły fundusze zasadnicze sektora bankowego.

Wśród zobowiązań pozabilansowych najwyższy wzrost zanotowano w pozycji „inne zobowiązania”, która zwiększyła się w porównaniu z grudniem 2001 r. i czerwcem 2002 r. odpowiednio o 67,3% i 22,2%. Jej udział w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem kształtował się na koniec grudnia 2001 i 2002 r. odpowiednio na poziomie 2,3% oraz 3,5%. Największy wzrost udziału w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem netto odnotowano w pozycji „operacje instrumentami finansowymi” o 13,7 punktu procentowego w 2002 r. i o 8,9 punktu procentowego w II półroczu 2002 r. do poziomu 46,1% na koniec analizowanego okresu. Jednocześnie pozycja ta była najistotniejszą w pozycjach pozabilansowych ogółem. Największy spadek odnotowano w pozycji „aktywa przejęte” (o 93,6% w porównaniu z końcem 2001 r., w porównaniu z końcem I półrocza wartość tej pozycji nie uległa

Tabela 12. Operacje instrumentami finansowymi w sektorze banków komercyjnych

Wyszczególnienie	31.12.2001 (tys. zł)	30.06.2002 (tys. zł)	31.12.2002 (tys. zł)	Porównanie wyników (%)	
				31.12.2002/ 31.12.2001	31.12.2002/ 30.06.2002
Zobowiązania z tyt. operacji instrumen- tami finansowymi netto, w tym:					
nabyte	343 085 424	466 575 625	530 532 587	55,09	13,71
sprzedane	168 460 564	239 514 031	274 487 296	62,94	14,60
	173 624 860	227 061 594	256 045 291	47,47	12,76

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

zmianie), jej udział jednak w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem był niewielki. Pozycją, którą charakteryzował najsilniejszy spadek udziału w zobowiązaniach pozabilansowych ogółem były „operacje wymiany”. Jej udział spadł w 2002 r. i II półroczu 2002 r. o odpowiednio 16,2 punktu procentowego i 11,5 punktu procentowego.

Istotne zmiany w strukturze zobowiązań pozabilansowych spowodowały, iż miejsce dotychczas największej pozycji pozabilansowej **operacji wymiany** zajęły operacje instrumentami finansowymi stanowiące na dzień 31 grudnia 2002 r. 46,1% zobowiązań pozabilansowych ogółem. W tabeli 12 przedstawiono strukturę tej pozycji.

Większy udział w operacjach instrumentami finansowymi miały transakcje kupna instrumentów finansowych – 51,7% niż sprzedaży – 48,3%. Jest to relacja podobna do obserwowanej na koniec 2001 r., gdy udział transakcji kupna w operacjach instrumentami pochodnymi wynosił 50,8%, natomiast transakcji sprzedaży 49,2%.

5.2. Pochodne instrumenty terminowe

Na koniec 2002 r. 35 banków, tj. o 3 więcej niż na koniec 2001 r., wykazywało w pozycjach pozabilansowych zobowiązania z tytułu operacji pochodnymi instrumentami finansowymi, tj. kontraktami terminowymi, opcjami i innymi instrumentami pochodnymi.

Według stanu na koniec 2002 r. wartości nominalne instrumentów pochodnych stanowią 81,5% zobowiązań pozabilansowych ogółem netto⁷⁾. Oznacza to wzrost ich udziału w porównaniu z końcem 2001 r. i końcem czerwca 2002 r. odpowiednio o 0,3 i 2,2 punktu procentowego. Tak duży udział świadczy o znacznej skali zaangażowania banków w te instrumenty. Niepokojący jest jednak fakt, że aż 98,8% transakcji instrumentami pochodnymi stanowiły transakcje o charakterze spekulacyjnym, wiążące się ze znacznym ryzykiem kursu walutowego i stopy procentowej. Udział ten wzrósł w porównaniu z końcem 2001 r. i końcem czerwca 2002 r. odpowiednio o 13,7 oraz 2,4 punktu procentowego.

Największy wzrost, w porównaniu z końcem 2001 r., dotyczył instrumentów pochodnych na stopę procentową – 62,6%, przy czym 99,5% tych instrumentów miało na koniec 2002 r. charakter spekulacyjny. W porównaniu z czerwcem 2002 r. najwyższą dynamikę (92,2%) wykazały instrumenty pochodne na papiery wartościowe. Ich udział w sumie wartości nominalnych instrumentów pochodnych był jednak niewielki i wyniósł 0,3%.

Największe znaczenie wśród instrumentów pochodnych miały nadal instrumenty pochodne na stopę procentową i na walutę. Grupy te stanowiły na koniec grudnia 2002 r. odpowiednio 52,3% oraz 47,3% wartości nominalnej instrumentów pochodnych. W porównaniu z końcem grudnia 2002 r. odnotowano znaczny wzrost udziału instrumentów pochodnych na stopę procentową (o 18,4 punktu procentowego) oraz spadek udziału instrumentów pochodnych na walutę w instrumentach pochodnych ogółem (o 18,5 punktu procentowego). W porównaniu z końcem czerwca 2002 r. udziały te zmieniły się odpowiednio: 9,9 punktu procentowego (na stopę procentową) i -10,0 punktów procentowych (na walutę). W tabelach 13 i 14 przeprowadzono analizę struktury tych instrumentów.

Bezpieczny Bank

Tabela 13. Wartość nominalna instrumentów pochodnych na stopę procentową w sektorze banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	31.12.2002		Porównanie wyników (%)		Struktura (łącznie) (%)		
	zabezp.	spekulac.	31.12. 2002 / 31.12. 2001	31.12. 2002 / 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
SWAP	251 169 319	251 169 319	64,23	64,23	51,08	45,12	51,58
Futures	0	0	-100,00	-100,00	0,01	0,00	0,00
Forward	979 666	219 227 595	53,43	53,43	47,63	53,18	44,93
Opcje kupione	0	1 719 950	700,06	700,06	0,07	0,48	0,35
Opcja sprzedane	0	2 345 726	152,78	152,78	0,31	0,52	0,48
Inne	0	13 056 415	379,72	379,72	0,90	0,69	2,66
Razem	2 625 639	487 519 005	62,64	62,64	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Tabela 14. Wartość nominalna instrumentów pochodnych na walutę w sektorze banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	31.12.2002		Porównanie wyników (%)		Struktura (łącznie) (%)		
	zabezp.	spekulac.	31.12. 2002 / 31.12. 2001	31.12. 2002 / 30.06. 2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
SWAP	4 844 841	361 753 475	-27,23	-18,57	86,94	79,08	82,80
Futures	0	915	-	-	0,00	0,00	0,00
Forward	1 648 394	36 963 179	-7,38	-24,64	7,19	9,00	8,72
Opcje kupione	562 137	17 677 584	12,96	-40,19	2,79	5,36	4,12
Opcja sprzedane	562 137	18 726 876	8,79	-33,70	3,06	5,11	4,36
Inne	0	10 000	-90,06	-99,88	0,02	1,45	0,00
Razem	7 617 509	435 132 029	-23,59	-22,23	100,00	100,00	100,00

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Największy udział wśród instrumentów pochodnych na stopę procentową miały na koniec 2002 r. transakcje SWAP⁸⁾ (51,6% udział w nominalnej wartości instru-

Problemy i poglądy

mentów pochodnych na stopę procentową) oraz FRA⁹⁾ (44,9%). 99,5% instrumentów na stopę procentową miało charakter spekulacyjny.

Wśród instrumentów pochodnych na walutę najbardziej popularne były transakcje SWAP, których udział w nominalnej wartości instrumentów pochodnych na walutę wyniósł na koniec grudnia 2002 r. 82,8%. Warto zauważyć, że 98,7% tych transakcji miało charakter spekulacyjny.

6. ANALIZA EFEKTYWNOŚCI

Tabela 15. Wybrane wskaźniki efektywności brutto i netto dla sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

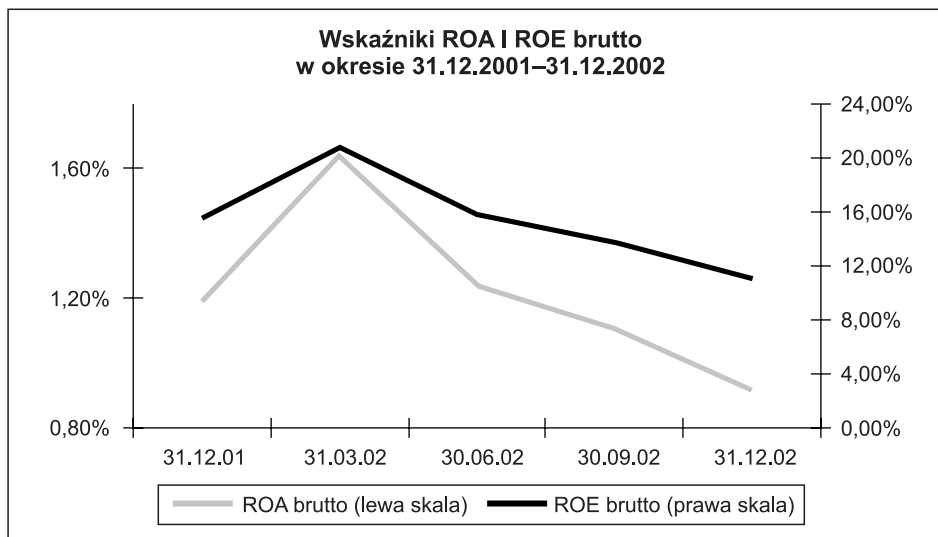
Wyszczególnienie (w %)	31.12.2002	Porównanie wyników (% lub p.p.)	
		31.12.2002 / 31.12.2001	31.12.2002 / 30.06.2001
Wyniki finansowe:			
Zysk (strata) brutto	4 069 862	-23,67%	43,84%
Zysk (strata) netto	2 526 352	-35,90%	23,64%
Brakująca kwota rezerw celowych	960	-87,36%	-85,57%
Zysk (strata) brutto skorygowany o brakującą kwotę rezerw celowych	4 068 902	-23,58%	44,14%
Wskaźniki rentowności brutto:			
ROA	0,92%	-0,27	-0,33
ROE	10,96%	-4,67	-4,68
Rentowność obrotu	1,04%	-2,10	-0,85
Wskaźniki rentowności netto:			
ROA	0,57%	-0,31	-0,33
ROE	6,80%	-4,75	-4,49
Rentowność obrotu	0,65%	-1,68	-0,72
Marża odsetkowa	3,18%	0,10	0,15

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Według stanu na 31 grudnia 2002 r. **rentowność brutto** sektora bankowego pogorszyła się w porównaniu z końcem 2001 r. oraz końcem czerwca 2002 r. Wskaźniki ROA, ROE i rentowności obrotu brutto zmniejszyły się w 2002 r. odpowiednio

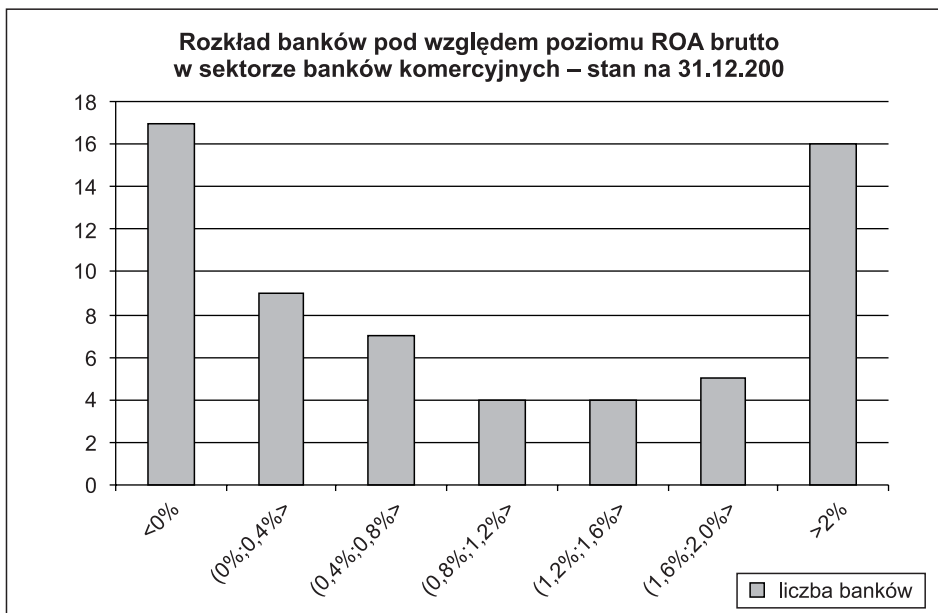
Bezpieczny Bank

Wykres 4

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 5

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

o 0,27, o 4,67 oraz o 2,10 punktu procentowego do poziomu odpowiednio 0,92%, 10,96% oraz 1,04% (wykres 4). W przypadku wskaźników **rentowności w ujęciu netto** zaobserwowano takie same tendencje.

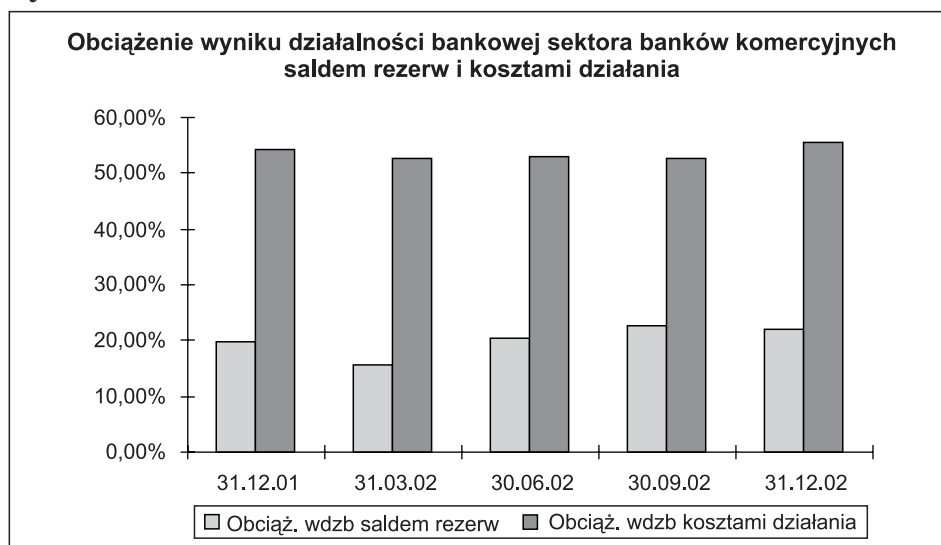
Na koniec 2002 r. 17 banków wykazało ujemną rentowność, w 16 natomiast poziom ROA brutto kształtował się powyżej 2% (wykres 5).

W przypadku **ROA w ujęciu netto** 38 banków osiągnęło wartości wskaźnika niższe od średniej w sektorze bankowym, w przypadku zaś ROE netto – 41 banków, w tym w 20 z nich wskaźnik ROE był niższy od wskaźnika inflacji średniorocznej, co sugeruje, że w ich przypadku zysk osiągnięty w 2002 r. nie rekompensował spadku realnej wartości bazy kapitałowej.

Marża odsetkowa wypracowana przez sektor banków komercyjnych w 2002 r. wyniosła 3,18% i wzrosła w porównaniu z 2001 r. i z I półroczem 2002 r. odpowiednio o 0,10 i 0,15 punktu procentowego.

W 2002 r. wzrosło (o 1,10 punktu procentowego) **obciążenie wyniku działalności bankowej (wdzb) kosztami działania**. Również w odniesieniu do I półrocza 2002 r. nastąpiło pogorszenie poziomu tego wskaźnika o 2,54 punktu procentowego do 55,46% na koniec 2002 r. **Obciążenie saldem rezerw** również wzrosło w porównaniu z końcem 2001 r. i I półroczem 2002 r. odpowiednio o 2,38 oraz 1,76 punktu procentowego i wyniosło na koniec 2002 r. 22,15%.

Wykres 6

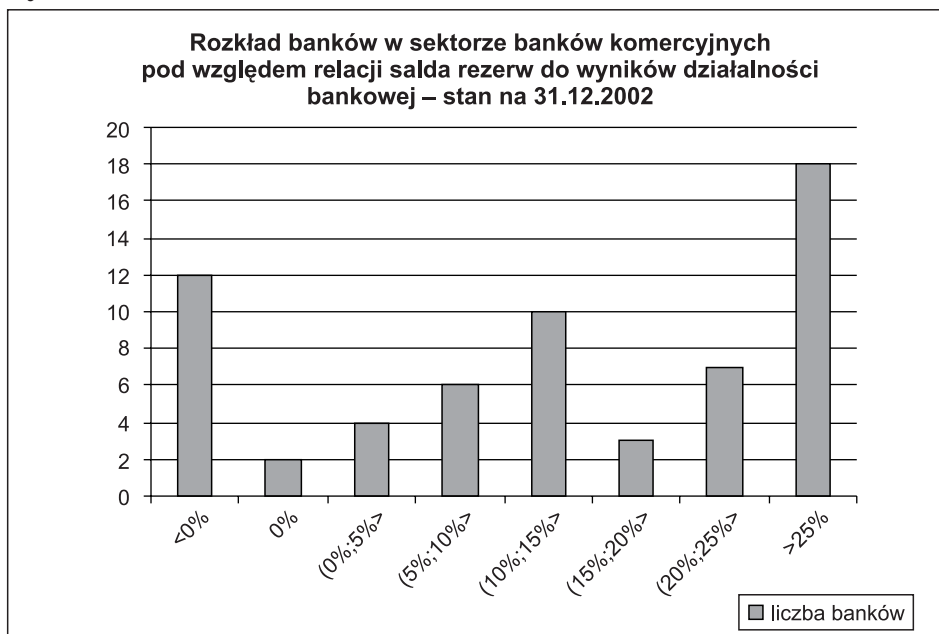

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Rozkład banków pod względem poziomu obciążenia wyniku działalności bankowej saldem rezerw pokazuje wykres 7.

Bezpieczny Bank

Wykres 7

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

W przypadku relacji kosztów działania do wyniku działalności bankowej 28 banków osiągnęło poziom wskaźnika w przedziale od 50% do 75%, w 13 – poziom wskaź-

Tabela 16. Inne wskaźniki efektywności dla sektora banków komercyjnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	31.12.2002 (w %)	Porównanie wyników (p.p.)	
		31.12.2002 / 31.12.2001	31.12.2002 / 30.06.2002
Inne wskaźniki efektywności:			
Aktywa dochodowe / Pasywa kosztowe	105,10	0,48	-0,51
Aktywa pracujące / Pasywa kosztowe	97,46	-0,53	-0,59
Aktywa dochodowe / Suma bilansowa netto	81,04	-1,76	-1,50
Aktywa pracujące / Suma bilansowa netto	75,15	-2,40	-1,48
Pasywa kosztowe / Suma bilansowa netto	77,10	-2,04	-1,05

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

nika zawierał się w przedziale od 75% do 100%, natomiast w 10 bankach relacja ta kształtowała się powyżej 100%.

Relacja aktywów dochodowych do pasywów kosztowych wyniosła na 31 grudnia 2002 r. 105,1%, co oznacza wzrost o 0,48 punktu procentowego w odniesieniu do końca 2001 r. oraz spadek w porównaniu z I półroczem 2002 r. o 0,51 punktu procentowego. 4 banki nie wykazały pasywów kosztowych. W 46 bankach (74,1% populacji sektora banków komercyjnych) wskaźnik kształtował się na poziomie powyżej 100%.

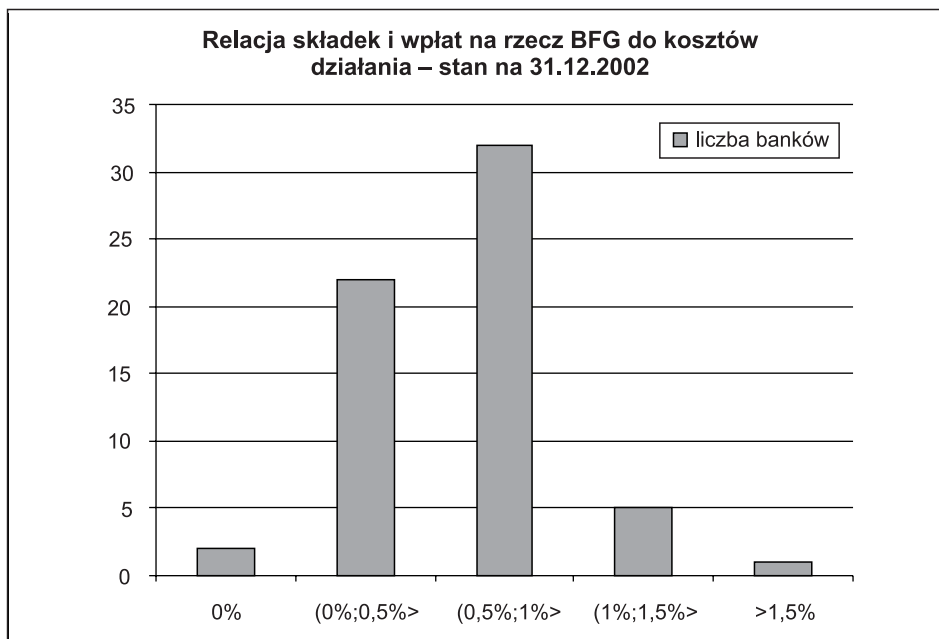
Relacja aktywów pracujących¹⁰ do sumy bilansowej netto wyniosła na 31 grudnia 2002 r. 97,46%, co oznacza spadek o 1,76 punktu procentowego w porównaniu z końcem 2001 r. oraz o 1,50 punktu procentowego w porównaniu z końcem czerwca 2002 r.

Analizie poddano także relację **składek i wpłat na BFG¹¹** do kosztów działania, przychodów operacyjnych¹² oraz wyniku działalności bankowej. W 2002 r. banki przekazały wyłącznie wpłaty z tytułu obowiązkowej opłaty rocznej. W analizowanym roku 2 banki nie ponosiły żadnych opłat na rzecz BFG.

Udział składek i wpłat na rzecz BFG w kosztach działania pokazuje wykres 8. W przypadku 32 banków relacja ta zawierała się w przedziale od 0,5% do 1%.

W sektorze banków komercyjnych relacja składek i wpłat na rzecz BFG do przychodów operacyjnych wynosiła 0,024% (dla porównania koszty działania stanowiły

Wykres 8

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

w relacji do przychodów operacyjnych 3,9%). Spośród 60 banków wnoszących w 2002 r. składki i wpłaty na rzecz BFG w 53 relacja ta kształtowała się poniżej 0,2%, w przypadku zaś 1 banku – powyżej 0,4%.

Składki i opłaty na rzecz BFG stanowiły średnio w sektorze banków komercyjnych 0,33% w relacji do wyniku działalności bankowej. W 49 bankach spośród 60 wnoszących w 2002 r. opłaty wskaźnik ten kształtował się na poziomie niższym niż 0,5%.

Podsumowując, należy stwierdzić, iż sektor banków komercyjnych osiągnął w 2002 r. w porównaniu z rokiem poprzednim niższą rentowność w ujęciu brutto i netto. Obniżenie rentowności głównie było rezultatem osłabienia zdolności do generowania wyniku działalności bankowej i wzrostu obciążenia z tytułu tworzonych rezerw celowych. Wpływ na spadek rentowności miał również wzrost obciążenia kosztami działania. Rentowność w ujęciu netto obniżyła się w większym stopniu, wzrosło bowiem efektywne obciążenie podatkowe. Wynika to z uznawania jedynie części rezerw tworzonych przez banki na należności zagrożone za koszt uzyskania przychodu.

7. ANALIZA WYPŁACALNOŚCI, FUNDUSZY WŁASNYCH I PŁYNNOŚCI

7.1. Wypłacalność i fundusze własne

Według stanu na 31 grudnia 2002 r. **współczynnik wypłacalności** w sektorze banków komercyjnych wyniósł 14,4%. W porównaniu z końcem 2001 r. obniżył się on o 0,7 punktu procentowego, w porównaniu zaś z końcem I półrocza 2002 r. – wzrósł o 0,6 punktu procentowego (tabela 17).

6 banków wykazywało współczynnik wypłacalności poniżej 8%, w tym 3 banki – ujemny (wykres 9). W porównaniu z końcem 2001 r. liczba banków o współczynniku wypłacalności niższym od 8% zwiększyła się o 2.

W 2002 r. **fundusze własne banków** wzrosły o 6,7% (realnie o 5,9%). Na koniec grudnia 2002 r. fundusze własne stanowiły 8,7% pasywów, co oznacza wzrost w porównaniu z grudniem 2001 r. i czerwcem 2002 r. odpowiednio o 0,6 i 0,2 punktu procentowego. Fundusze podstawowe i uzupełniające¹³⁾ stanowiły 9,3% pasywów i wzrosły w porównaniu z dwoma okresami bazowymi odpowiednio o 0,3 i 0,2 punktu procentowego.

W 6 bankach **fundusze własne** kształtowały się poniżej 5 mln euro¹⁴⁾, w tym w przypadku 3 banków przyjmowały one wartości ujemne.

Struktura funduszy własnych według stanu na 31 grudnia 2002 r. przedstawiała się następująco:

- ❖ fundusze własne podstawowe: 99,9 %,
- ❖ fundusze własne uzupełniające: 7,8%,
- ❖ pomniejszenia sumy funduszy: -7,7%.

Według stanu na koniec 2002 r. 23 banki wykazywały znaczącą skalę działalności handlowej. Kapitał krótkoterminowy wykazywały tylko 4 banki. W porównaniu ze

Problemy i poglądy

Tabela 17. Współczynnik wypłacalności i jego składniki

Wyszczególnienie (w tys. zł)	31.12.2001	30.06.2002	31.12.2002	Porównanie wyników (% lub p.p.)	
				31.12.2002/ 31.12.2001	31.12.2002/ 30.06.2002
Współczynnik wypłacalności	15,12%	13,75%	14,44%	-0,68	0,69
Całkowity wymóg kapitałowy:	34 383 460	22 236 249	21 176 996	-38,41%	-4,76%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	19 043 914	19 762 346	18 947 822	-0,50%	-4,12%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka koncentracji wierzytelności	0	882 612	739 376	-	-16,23%
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego ^{*)}	5 817 589	1 591 291	1 489 798	-74,39%	-6,38%
Wymóg kapitałowy pozostały ^{*)/**)}	9 521 957	0	0	-100,00%	-
Fundusze własne i inne pozycje bazy kapitałowej:					
Fundusze własne	35 993 995	38 220 419	38 402 363	6,69%	0,48%
Fundusze podstawowe	36 407 412	38 904 936	38 357 638	5,36%	-1,41%
Fundusze uzupełniające	2 047 778	2 335 120	2 980 717	45,56%	27,65%
Pomniejszenia sumy funduszy podstawowych i uzupełniających	2 461 195	3 019 637	2 935 992	19,29%	-2,77%
Kapitał krótkoterminowy	0	13 693	74 830	-	-446,48%
Przekroczenie progu koncentracji kapitałowej	0	32 810	260 847	-	695,02%
Liczba banków o wsp. wypłacalności <8%	4	6	6	2	0
Liczba banków o wsp. <0%	2	3	3	1	0

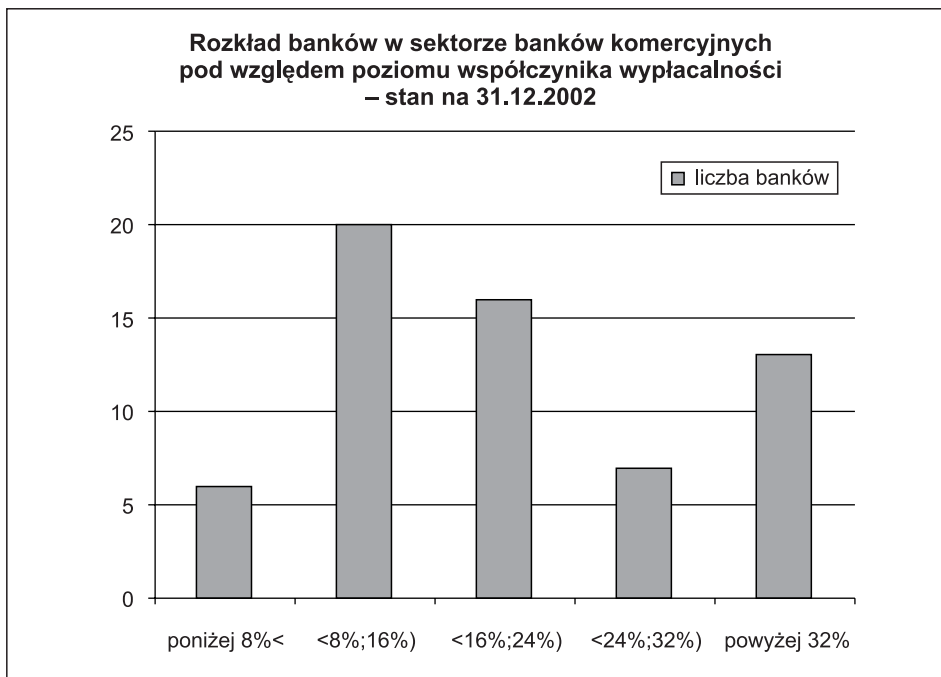
^{*)} Zgodnie z przepisami obowiązującymi do końca 2001 r. banki nie uwzględniały przy wyliczaniu współczynnika wypłacalności wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego i pozostałego, zaś jego podanie w tabeli ma umożliwić porównywalność danych.

^{**)} W okresie marzec 2001-luty 2002 kwota wymogu kapitałowego z tytułu składnika rezerwowego.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

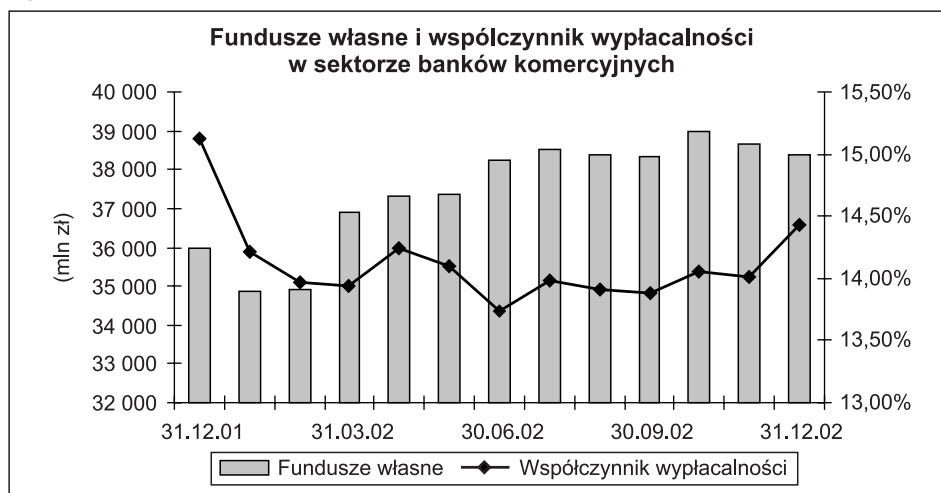
Bezpieczny Bank

Wykres 9

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Wykres 10

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

stanem na koniec czerwca 2002 r. liczba banków o znaczącej skali działalności handlowej wzrosła o 1, natomiast banków wykazujących kapitał krótkoterminowy o 2.

W strukturze **całkowitego wymogu kapitałowego** 89,5% stanowił wymóg z tytułu ryzyka kredytowego. Wymóg z tytułu ryzyka rynkowego stanowił 7,0%, natomiast wymóg z tytułu przekroczenia koncentracji wierzytelności 3,5%. W strukturze wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego największe znaczenie miał wymóg z tytułu ryzyka cen papierów dłużnych (60,6%), wymóg zaś z tytułu ryzyka kursu walutowego miał 9% udział. Wymóg z tytułu przekroczenia koncentracji wierzytelności wykazało 7 banków.

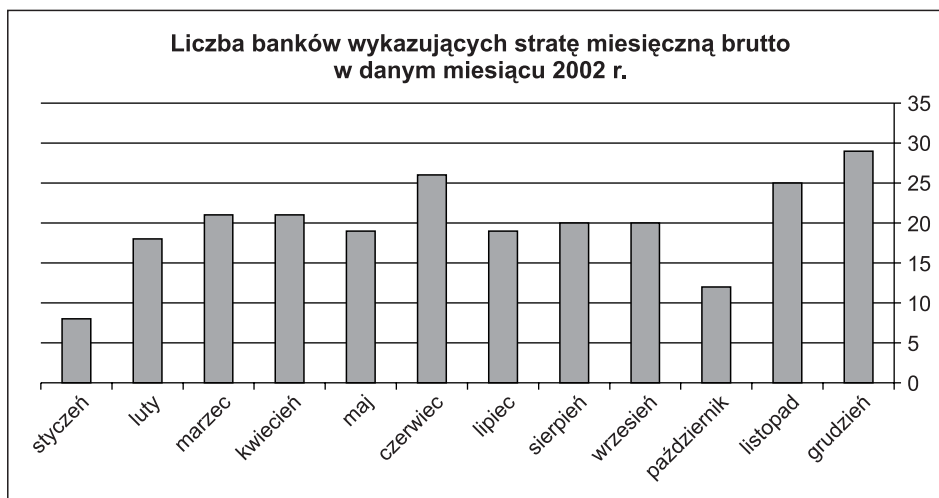
Żaden z banków nie wykorzystywał do szacowania wysokości wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego **metody wartości zagrożonej** (VaR – *value at risk*).

Jak wynika z powyższej **analizy wypłacalności i funduszy własnych** sektora banków komercyjnych w 2002 r. nastąpiło pogorszenie wypłacalności, pomimo zwiększenia wartości funduszy własnych o 6,7%. Wynikało to ze wzrostu wymogów kapitałowych o ok. 11,2%. Niekorzystne jest również zwiększenie się liczby banków nie spełniających wymogów w zakresie wysokości współczynnika wypłacalności.

7.2. Strata skumulowana sektora

Strata skumulowana brutto w sektorze bankowym wynosiła na koniec 2002 r. 2.785.057 tys. zł, w ujęciu zaś netto 2.820.682 tys. zł. Oznacza to wzrost w porównaniu z końcem 2001 r. i I połową 2002 r. o odpowiednio 140,4% i 90,0% (dla straty netto).

Wykres 11

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

Na koniec 2002 r. **34 banki** wykazywały straty z lat ubiegłych i/lub w trakcie zatwierdzania i/lub bieżącą netto. Grupa banków wykazujących stratę skumulowaną netto zwiększyła się o 15 w porównaniu z końcem 2001 r.

W porównaniu z końcem grudnia 2001 r. poziom straty skumulowanej netto zmniejszył się w 11 bankach, w tym w 5 bankach spadła ona do 0. W 28 bankach zwiększyła się strata skumulowana netto, w tym 20 banków nie wykazywało jej na koniec 2001 r.

Dla 62 banków prowadzących działalność operacyjną na koniec 2002 r., wyliczono częstotliwość strat miesięcznych netto¹⁵⁾. Tylko 7 banków nie wykazało w 2002 r. żadnej straty miesięcznej netto, a 7 – poniosło ją w jednym miesiącu (tabela 18).

Tabela 18. Częstotliwość strat miesięcznych w 2002 r.

Liczba strat miesięcznych w 2002 roku	Liczba banków wykazujących określoną liczbę strat miesięcznych w 2002 roku
12	2
11	1
10	1
9	1
8	4
7	3
6	2
5	8
4	5
3	10
2	11
1	7
0	7

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Dla wszystkich banków prowadzących działalność operacyjną na koniec 2002 r. określono liczbę banków wykazujących stratę miesięczną netto w poszczególnych miesiącach. Najmniej – 8 banków – poniosło stratę miesięczną w styczniu. Najgorszy pod tym względem był grudzień, kiedy to stratę miesięczną poniosło aż 29 banków (wykres 11). W grudniu 2002 r. również w całym sektorze banków komercyjnych odnotowano stratę brutto w ujęciu miesięcznym w wysokości 513.400 tys. zł.

Problemy i poglądy

7.3. Płynność

W analizie płynności skupiono się na ocenie **zdolności banków do zapewnienia płynności w przypadku przejściowego braku środków pieniężnych, uwzględniając przy tym posiadanie łatwo zbywalnych papierów wartościowych¹⁶⁾, dostęp do rynku międzybankowego oraz możliwość zaciągnięcia kredytu redyskontowego w banku centralnym**. W tabeli 19 przedstawiono podstawowe wskaźniki ceny płynności.

W porównaniu z końcem 2001 r. płynność w sektorze banków komercyjnych poprawiła się. Dotyczy to wszystkich analizowanych wskaźników płynności z wyjątkiem wskaźnika płynności strumieniowej dla należności i zobowiązań do 3 miesięcy.

Tabela 19. Podstawowe wskaźniki płynności

Wyszczególnienie	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002	Porównanie wyników (p.p.)	
				31.12.2002/ 31.12.2001	31.12.2002/ 30.06.2002
Wskaźnik płynności strukturalnej I	83,04%	53,72%	49,91%	-33,14	-3,81
Wskaźnik płynności strukturalnej II	46,70%	23,35%	21,37%	-25,34	-1,98
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	51,74%	54,20%	46,42%	-5,32	-7,78
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	38,61%	40,99%	40,03%	1,42	-0,96
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej	7,04%	4,13%	4,26%	-2,78	0,13
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	10,86%	6,56%	6,75%	-4,12	0,19
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	223,24%	232,16%	179,58%	-43,66	-52,58
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	16,03%	14,34%	10,47%	-5,56	-3,87
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	7,18%	6,18%	5,83%	-1,35	-0,35

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

Tabela 20. Rozkład liczby banków względem wartości wskaźników płynności według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Liczba banków wykazująca wartość wskaźnika			Średnia wartość wskaźnika (%)
	0 lub brak	pow. 0 do średniej	pow. średniej	
Wskaźnik płynności strukturalnej I	9	18	35	49,91%
Wskaźnik płynności strukturalnej II	18	18	26	21,37%
Wskaźnik płynności strumieniowej I (1 miesiąc)	3	19	40	46,42%
Wskaźnik płynności strumieniowej II (3 miesiące)	10	22	30	40,03%
Udział łatwo zbywalnych papierów wartościowych w sumie bilansowej	14	28	20	4,26%
Relacja łatwo zbywalnych papierów wartościowych do depozytów sektora niefinansowego oraz sektora instytucji rządowych i samorządowych	17	25	20	6,75%
Relacja lokat międzybankowych do depozytów międzybankowych	20	24	18	179,58%
Udział lokat międzybankowych w sumie bilansowej netto	5	26	31	10,47%
Udział depozytów międzybankowych w sumie bilansowej netto	17	21	24	5,83%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Spośród 62 działających banków 27 wykazywało w swoich sprawozdaniach kredyty dyskontowe – weksle skupione przez banki w ramach tych operacji mogą być, przy spełnieniu określonych warunków, podstawą do zaciągnięcia kredytu redyskontowego w NBP. Na koniec 2002 r. 14 banków nie posiadało łatwo zbywalnych papierów wartościowych (z czego 5 nie wykazywało depozytów podmiotów niefinansowych i budżetów terenowych). 5 banków nie wykazywało lokat międzybankowych, natomiast 17 banków (aż o 12 więcej niż na koniec 2001 r.) nie posiadało depozytów międzybankowych.

8. ANALIZA JAKOŚCI AKTYWÓW

Analizą jakości aktywów objęto należności, papiery wartościowe oraz akcje i udziały będące finansowym majątkiem trwałym banku.

Problemy i poglądy

8.1. Należności

Należności od podmiotów niefinansowych z udziałem 69,9% stanowiły największą grupę w należnościach ogółem. Na znacznie wyższym poziomie (ponad 90%) kształtował się ich udział w należnościach pod obserwacją i zagrożonych.

Tabela 21. Struktura sektorowa poszczególnych kategorii należności według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Łącznie
Należności brutto	25,11%	69,90%	4,99%	100,00%
Należności normalne	30,18%	63,63%	6,19%	100,00%
Należności pod obserwacją	7,17%	92,56%	0,28%	100,00%
Należności zagrożone, w tym:	5,68%	93,78%	0,54%	100,00%
należności poniżej standardu	6,86%	92,43%	0,71%	100,00%
należności wątpliwe	5,62%	93,56%	0,82%	100,00%
należności stracone	5,20%	94,48%	0,32%	100,00%

Źródło: Dane NBP; obliczenia własne.

Tabela 22. Jakość należności w poszczególnych grupach należności według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Łącznie
Należności brutto	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Należności normalne	94,95%	71,90%	98,00%	78,99%
Należności pod obserwacją	1,44%	6,70%	0,28%	5,06%
Należności zagrożone, w tym:	3,61%	21,41%	1,72%	15,96%
należności poniżej standardu	0,99%	4,79%	0,51%	3,62%
należności wątpliwe	0,92%	5,51%	0,68%	4,11%
należności stracone	1,70%	11,11%	0,53%	8,22%

Źródło: Dane NBP; obliczenia własne.

Bezpieczny Bank

Strukturę jakościową portfela należności (bez odsetek¹⁷⁾) dla poszczególnych grup podmiotów przedstawiono w tabeli 22.

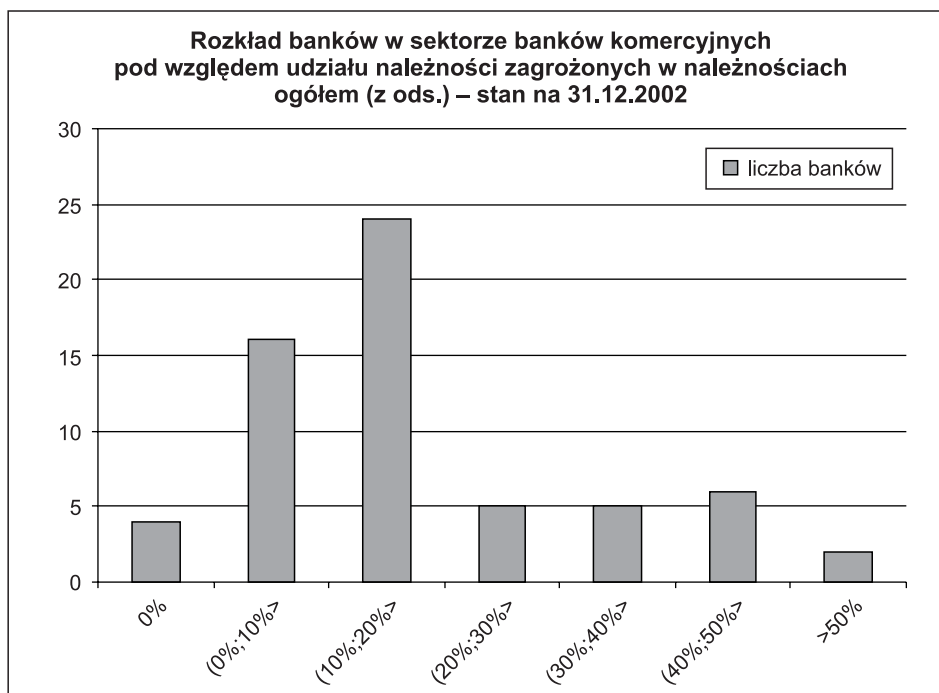
Najwyższą jakością charakteryzował się portfel należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych (98,0% należności normalnych), najniższą zaś – portfel od podmiotów niefinansowych (71,9% należności normalnych).

8.1.1. Należności zagrożone

Na koniec 2002 r. **udział należności zagrożonych w należnościach ogółem** (z odsetkami) wyniósł 17,4%, w przypadku zaś wyłączenia odsetek – 16,0%. W porównaniu ze stanem na koniec 2001 r. jakość należności uległa pogorszeniu odpowiednio o 3,1 oraz 2,8 punktu procentowego. W porównaniu z czerwcem 2002 r. jakość należności ogółem również pogorszyła się – odpowiednio o 1,2 punktu procentowego i 1,0 punkt procentowy.

Jakość należności od podmiotów niefinansowych kształtowała się na gorszym poziomie niż należności ogółem. Udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (z odsetkami) wyniósł 23,2% (bez odsetek 21,4%), co oznacza wzrost

Wykres 12

Źródło: Dane NBP, obliczenia własne.

Problemy i poglądy

w porównaniu z końcem 2001 r. o 3,2 punktu procentowego (odpowiednio o 2,8 punktu procentowego). W porównaniu z czerwcem 2002 r. udział należności zagrożonych zwiększył się o 0,7 (0,4) punktu procentowego.

Rozkład liczby banków pod względem wskaźnika jakości należności przedstawiono na wykresie 12.

25 banków wykazywało na koniec grudnia 2002 r. udział należności zagrożonych w należnościach ogółem (bez odsetek) wyższy od średniej w sektorze.

Udział należności poniżej standardu w należnościach zagrożonych zmniejszył się w omawianym okresie o 2,5 punktu procentowego i wyniósł na koniec 2002 r. 22,7%. W przypadku **należności wątpliwych** ich udział zmniejszył się w 2002 r. o 2,3 punktu procentowego i kształtował się na poziomie 25,8%. **Należności stracone** stanowiły 51,5% ogółu należności zagrożonych i w porównaniu z końcem 2001 r. ich udział wzrósł o 4,7 punktu procentowego.

Należności stracone miały największy udział w należnościach zagrożonych (51,9%) od sektora niefinansowego.

Tabela 23. Struktura należności zagrożonych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor instytucji rządowych i samorządowych	Łącznie
Należności zagrożone, w tym:	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
poniżej standardu	27,41%	22,37%	29,85%	22,69%
wątpliwe	25,41%	25,72%	39,50%	25,78%
stracone	47,12%	51,91%	30,65%	51,53%

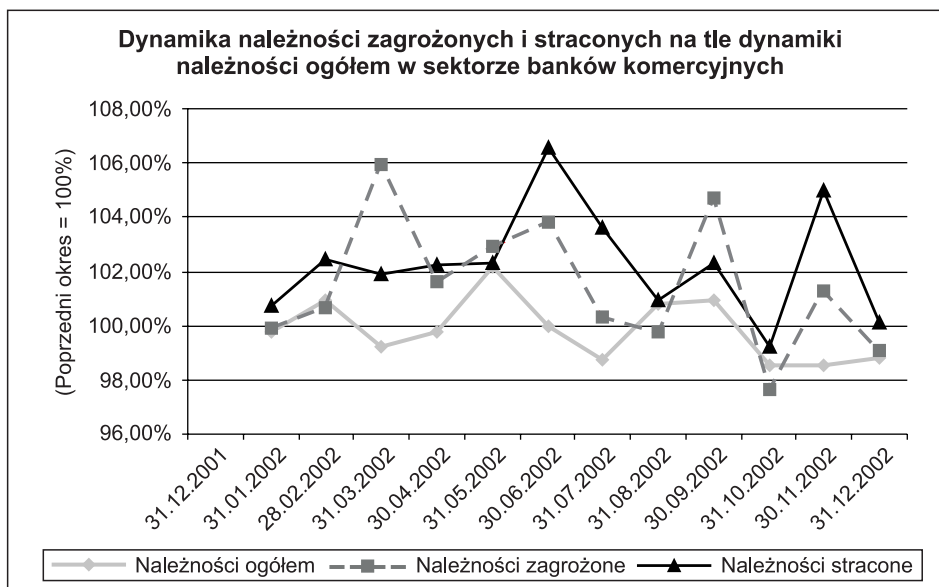
Źródło: Dane NBP; obliczenia własne.

29 banków wykazywało na koniec grudnia 2002 r. udział należności straconych w należnościach zagrożonych (bez odsetek) wyższy od średniej w sektorze.

Niekorzystnie kształtowała się relacja dynamiki należności ogółem do dynamiki należności zagrożonych. Dotyczy to w szczególności należności straconych. W 2002 r. należności ogółem obniżyły się o 1,8%, natomiast należności zagrożone (bez odsetek) zwiększyły się o 18,8%. Należności stracone wzrosły w tym samym okresie o 30,8%. Jak ilustruje wykres 13, dynamika należności zagrożonych oraz należności straconych (liczona do poprzedniego miesiąca) przewyższała dynamikę należności ogółem w 2002 roku odpowiednio w 9 i w 12 miesiącach. Szczególnie niekorzystna relacja dynamiki należności zagrożonych i należności ogółem wystąpiła w okresach: marzec, czerwiec, listopad. W przypadku należności zagrożonych tempo ich wzrostu było wyższe w 2002 r. średnio o 1,6 punktu procentowego (miesięcznie) od tempa wzrostu należności ogółem. W przypadku należności stracone-

Bezpieczny Bank

Wykres 13

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

nych ta relacja kształtowała się na gorszym poziomie i wyniosła 2,4 punktu procentowego.

Analizie poddano również jakość należności z uwzględnieniem roku powstania należności. Według stanu na koniec 2002 r., najwyższy udział należności zagrożonych występował wśród należności udzielonych w 1999 r. (34,5%). W odniesieniu zaś do jakości należności powstałych w 2002 r. wskaźnik ten kształtował się na najniższym poziomie i wynosił 8,6%. Z drugiej strony, należności z 2002 r. stanowiły 31,8% wszystkich należności zagrożonych, należności z 2001 r. – 21,1%, z 2000 r. – 18,3%, z 1999 r. 11,7%, natomiast należności z 1998 r. i lat wcześniejszych 17,1%. Dysproporcja pomiędzy tymi wskaźnikami i znaczny udział należności zagrożonych z lat 2001–2002 wynikały z jednej strony ze znacznych wartościowo kwot kredytów udzielonych w tych latach, z drugiej natomiast ze spowolnienia gospodarczego i pogorszenia sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców.

Na koniec grudnia 2002 r. 10 banków wykazało kwotę **brakujących rezerw celowych** w łącznej wysokości 960,0 tys. zł.

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli 24, średnio w sektorze banków komercyjnych **z tytułu posiadanych zabezpieczeń prawnych nie tworzy się rezerw celowych na blisko 48,0% należności zagrożonych** (bez odsetek skapitalizowanych). Relacja ta obniżyła się w 2002 r. o 1,6 punktu procentowego. Najwyższa relacja pomniejszeń do należności zagrożonych występuje w przypadku należności wątpliwych (72,3%). Pokrycie należności zagrożonych rezerwami (bez uwzględ-

Problemy i poglądy

Tabela 24. Relacje pomniejszeń i rezerw celowych do należności zagrożonych

	31.12.2001	31.12.2002	Porównanie wyników (p.p.) (31.12.02 / 31.12.01)
Relacja pomniejszeń^{*)} do należności zagrożonych (bez odsetek skapitalizowanych) – dla należności:			
zagrożonych ogółem	49,56%	47,95%	-1,61
poniżej standardu	59,28%	61,12%	1,84
wątpliwych	68,20%	72,33%	4,12
straconych	32,97%	29,82%	-3,15
Pokrycie należności zagrożonych (bez odsetek skapitalizowanych) rezerwami celowymi – dla należności:			
zagrożonych ogółem	38,57%	42,53%	3,96
poniżej standardu	8,61%	8,42%	-0,19
wątpliwych	16,88%	15,84%	-1,03
straconych	68,02%	71,11%	3,09
Pokrycie podstawy naliczania rezerwy celowej rezerwami^{**)} – dla należności:			
zagrożonych ogółem	76,47%	81,71%	5,24
poniżej standardu	21,15%	21,65%	0,50
wątpliwych	53,08%	57,25%	4,18
straconych	101,47%	101,32%	-0,15

^{*)} Pomniejszenia – wartość zabezpieczeń prawnych pomniejszających kwotę należności, na którą są tworzone rezerwy celowe.

^{**)} Podstawa naliczania rezerwy celowej – należności zagrożone minus odsetki skapitalizowane minus pomniejszenia.

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

nienia pomniejszeń) kształtowało się średnim na poziomie 42,5% (poprawa w porównaniu z końcem 2001 r. o 4,0 punkty procentowe).

Strukturę należności zagrożonych z uwzględnieniem zabezpieczeń¹⁸⁾ prezentuje tabela 25 (str. 46).

Najwyższy udział – 51,6% ogółu należności zagrożonych – miały należności zakwalifikowane jako niezabezpieczone. W należnościach niezabezpieczonych dominowały z kolei należności stracone (67,6%).

8.1.2. Należności pod obserwacją

Udział należności pod obserwacją w należnościach ogółem wyniósł na koniec 2002 r. 5,1%, co oznacza spadek w porównaniu z grudniem 2001 r. oraz z czerw-

Bezpieczny Bank

Tabela 25. Należności zagrożone z uwzględnieniem zabezpieczeń według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Należności zagrożone	Stan na 31.12.2002 (w tys. zł)	Struktura należności zagrożonych z uwzględnieniem zabezpieczeń	Udział należności zagrożonych ogółem
Należności z zabezpieczonym ryzykiem	12 820 693	100,00%	28,81%
poniżej standardu	3 682 147	28,72%	8,27%
wątpliwe	4 670 515	36,43%	10,49%
stracone	4 468 031	34,85%	10,04%
Należności z ograniczonym ryzykiem	8 742 439	100,00%	19,64%
poniżej standardu	2 413 444	27,61%	5,42%
wątpliwe	3 463 166	39,61%	7,78%
stracone	2 865 829	32,78%	6,44%
Należności niezabezpieczone	22 943 191	100,00%	51,55%
poniżej standardu	4 032 068	17,57%	9,06%
wątpliwe	3 393 887	14,79%	7,63%
stracone	15 517 236	67,63%	34,87%
Należności zagrożone ogółem	44 506 323	–	100,00%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

cem 2002 r. odpowiednio o 0,3 i o 0,5 punktu procentowego. Należności pod obserwacją wzrosły w 2002 r. o 3,5%, czyli tempo ich wzrostu było wyższe o 5,3 punktu procentowego od tempa wzrostu należności ogółem.

19 banków nie wykazało żadnych należności pod obserwacją, w 16 bankach udział tych należności w należnościach ogółem nie przekroczył 2%. W 18 bankach wskaźnik ten kształtował się powyżej średniej dla sektora, przy czym w 5 przewyższał 2-krotność średniej.

Należności niezabezpieczone stanowiły 59,2% należności pod obserwacją. Udział należności z zabezpieczonym ryzykiem w należnościach pod obserwacją wyniósł 26,9%, udział zaś należności z ograniczonym ryzykiem – 13,8%.

8.2. Pozostałe aktywa

W odniesieniu do **jakości papierów wartościowych** analizie poddano papiery wartościowe z prawem do kapitału i dłużne oraz papiery wartościowe stanowiące majątek trwały.

Problemy i poglądy

Jakość dłużnych papierów wartościowych była dobra, natomiast niekorzystnie kształtowała się jakość papierów z prawem do kapitału, m.in. w związku z dekoninkturą na giełdzie.

Tabela 26. Jakość papierów wartościowych z prawem do kapitału i dłużnych według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Udział w sumie bilansowej netto	Liczba banków nie wykazujących pozycji	Wycena bilansowa / wartość według cen nabycia	Liczba banków wykazujących wartość wskaźnika			
				0,0%	<100%	100%	>100%
Papiery wartościowe z prawem do kapitału handlowe i dostępne do sprzedaży	0,32%	34	73,05%	0	24	3	1
Dłużne handlowe papiery wartościowe	4,80%	29	100,92%	1	2	0	30
Dłużne dostępne do sprzedaży papiery wartościowe	9,02%	15	105,93%	2	3	1	41
Dłużne utrzymywane do terminu zapadalności papiery wartościowe	9,26%	17	116,10%	0	1	2	42

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Tabela 27. Jakość akcji i udziałów według stanu na 31 grudnia 2002 r.

Wyszczególnienie	Udział w sumie bilansowej netto	Liczba banków nie wykazujących pozycji	Wartość wskaźnika	Liczba banków wykazujących wartość wskaźnika				
				<0%	0%	(0%; 100%)	100%	>100%
Wartość akcji i udziałów	1,30%	26						
Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości na akcje i udziały do wartości brutto akcji i udziałów			14,43%		11	23	2	
Fundusz z aktualizacji wyceny z tytułu finansowych aktywów trwałych do wartości brutto akcji i udziałów			0,02%	3	26	5	0	2

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

Rezerwy na **finansowy majątek trwały** stanowiły 14,4% jego wartości brutto, co oznacza pogorszenie jakości w 2002 r. o 5,0 punktów procentowych. Pozycja ta stanowiła na koniec 2002 r. 1,3% sumy bilansowej netto.

Finansowego majątku trwałego nie wykazywało 26 banków, a 11 nie wykazało żadnych rezerw na posiadane akcje i udziały w finansowym majątku trwałym.

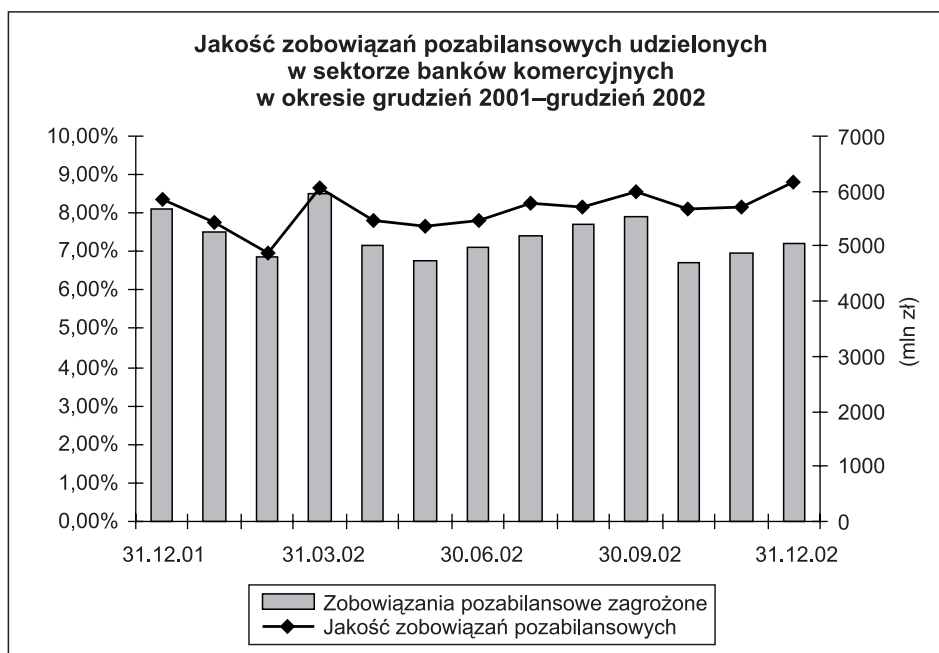
Podsumowując, w 2002 r. nastąpiło po raz kolejny **pogorszenie jakości aktywów** sektora banków komercyjnych. Głównie dotyczyło ono należności od sektora niefinansowego, co jest ściśle związane z niskim tempem wzrostu gospodarczego oraz kłopotami finansowymi przedsiębiorstw działających w Polsce.

9. ANALIZA JAKOŚCI I EFEKTYWNOŚCI ZOBOWIĄZAŃ POZABILANSOWYCH I INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

9.1. Jakość zobowiązań pozabilansowych

W 2002 r. można było zaobserwować wzrost wartości **zobowiązań pozabilansowych udzielonych zagrożonych**. Zwiększyły się one o 5,3% w porównaniu z 18,2% wzrostem zobowiązań pozabilansowych udzielonych brutto. W stosunku do

Wykres 14

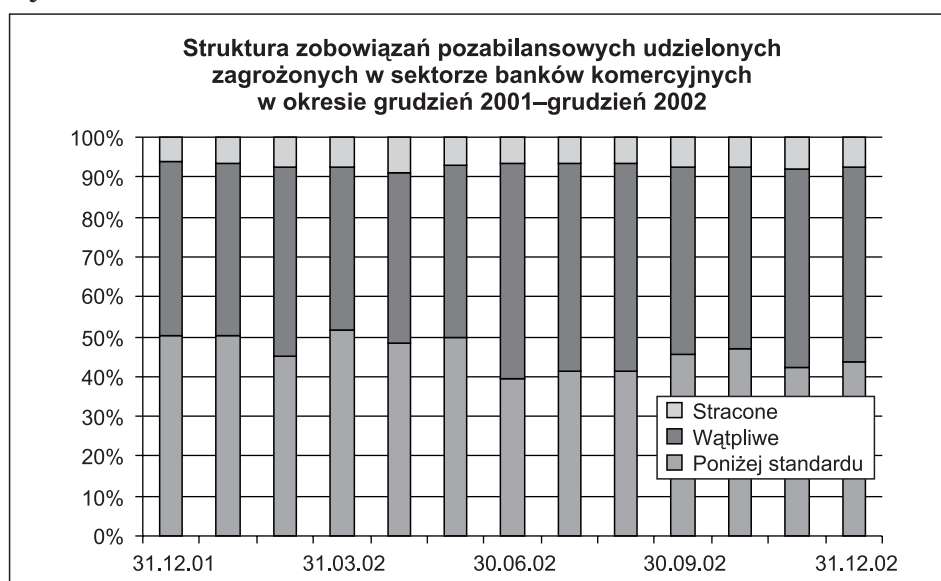

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Problemy i poglądy

grudnia 2001 r. udział zobowiązań pozabilansowych zagrożonych w sumie zobowiązań warunkowych udzielonych zmniejszył się o 0,9 punktu procentowego, natomiast w porównaniu z czerwcem 2002 r. zwiększył się o 0,1 punktu procentowego do poziomu 7,2%.

Wykres 15

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Najwyższy wzrost (27,7% w stosunku rocznym) nastąpił w przypadku zobowiązań pozabilansowych udzielonych straconych. Ich udział w zobowiązaniach pozabilansowych zagrożonych był stosunkowo nieduży i wynosił 7,6% (wzrost w porównaniu z końcem 2001 r. o 1,3 punktu procentowego).

Podobne tendencje do opisanych powyżej odnotowano w odniesieniu do zobowiązań pozabilansowych zagrożonych udzielonych podmiotom niefinansowym. Wskaźnik jakości tych zobowiązań spadł w porównaniu z końcem 2001 r. o 0,3 punktu procentowego i wzrósł w stosunku do końca czerwca 2002 r. o 0,1 punktu procentowego do poziomu 9,1%.

Niższą dynamiką od dynamiki zobowiązań pozabilansowych udzielonych charakteryzowały się również zobowiązania pozabilansowe pod obserwacją. Spowodowało to zmniejszenie ich udziału w zobowiązaniach udzielonych ogółem w porównaniu z końcem 2001 r. i końcem czerwca 2002 r. o 0,2 punktu procentowego do poziomu 4,6%.

Bezpieczny Bank

9.2. Wynik wypracowany na zobowiązaniach pozabilansowych i instrumentach pochodnych

Na koniec grudnia 2002 r. wynik na zobowiązaniach pozabilansowych zmniejszył się w stosunku do wyników z grudnia 2001 r. aż o 68,1% i wyniósł 868.740 tys. zł. Był on jednak wyższy niż na koniec czerwca 2002 r., kiedy sektor banków komercyjnych odnotował stratę na zobowiązaniach pozabilansowych w wysokości 33.458 tys. złotych. W obu przypadkach zmiany wyniku na zobowiązaniach pozabilansowych były spowodowane dużą zmiennością wyniku na pochodnych instrumentach finansowych. Na koniec 2002 r. wynik na zobowiązaniach pozabilansowych stanowił 3,2% wyniku działalności bankowej, co oznacza istotny spadek tego udziału w porównaniu z 2001 r. aż o 6,9 punktu procentowego.

Tabela 28. Dynamika i struktura wyniku na zobowiązaniach pozabilansowych w ujęciu narastającym w 2002 r.

	31.12.2002	Porównanie wyników		Struktura		
		31.12.2002/ 31.12.2001	31.12.2002/ 30.06.2002	31.12. 2001	30.06. 2002	31.12. 2002
Wynik na zobowiązaniach pozabilansowych, w tym:	868 740	-68,09%	2696,51%	100,00%	100,00%	100,00%
na operacjach instrumentami pochodnymi	731 107	-73,28%	674,67%	100,50%	380,24%	84,16%
na prowizjach	109 018	-24,26%	118,17%	5,29%	-149,35%	12,55%
saldo rezerw	-28 615	-118,15%	34,66%	-5,79%	-130,89%	3,29%

Źródło: Dane NBP, opracowanie własne.

Największe znaczenie w wyniku na zobowiązaniach pozabilansowych ma wynik na pochodnych instrumentach finansowych (84,2% na koniec 2002 r.). Prawie 90% tego wyniku zostało wypracowane na operacjach spekulacyjnych. Biorąc pod uwagę kryterium instrumentu bazowego nadal, tak jak na koniec 2001 r., najwyższy wynik wypracowano na operacjach instrumentami pochodnymi na walutę (637.527 tys. zł), a najniższy na stopę procentową (-261.758 tys. zł).

Na koniec 2002 r. stratę na zobowiązaniach pozabilansowych wykazało 26 banków, z czego 14 w kwocie przekraczającej 1 mln zł. 32 banki wypracowały na zobowiązaniach pozabilansowych zysk, z czego 21 powyżej 1 mln zł. Główną przyczyną występowania strat na zobowiązaniach pozabilansowych była strata na operacjach instrumentami pochodnymi o charakterze spekulacyjnym. Również najwyższe zyski osiągnęły banki na operacjach instrumentami pochodnymi o charakterze spekulacyjnym.

Problemy i poglądy

Podsumowując, w 2002 r. nastąpiło **pogorszenie jakości zobowiązań pozabilansowych** udzielonych, które ma takie samo podłoże ekonomiczne, jak i pogorszenie jakości należności, a także osłabienie wyników osiąganych przez banki na instrumentach pochodnych o charakterze spekulacyjnym, które są niepewnym i obarczonym wysokim ryzykiem źródłem generowania wyniku finansowego.

10. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Rok 2002 był kolejnym rokiem niesprzyjającej koniunktury w gospodarce, co znalazło swoje odzwierciedlenie m.in. w niskim wzroście gospodarczym (szacunkowy wzrost PKB o ok. 1%) i wzroście bezrobocia. Jako korzystne dla gospodarki należy uznać niską inflację, która umożliwiła obniżenie nominalnego i realnego poziomu stóp procentowych, oraz poprawę sytuacji w bilansie obrotów bieżących, co zmniejszyło prawdopodobieństwo wystąpienia presji spekulacyjnej na polską walutę.

Część ekonomistów uważa, że ożywienie w IV kwartale świadczy o poprawie sytuacji gospodarczej, ale wydaje się to zbyt optymistyczne. Jeżeli tendencja wzrostu PKB utrzyma się w kolejnych kwartałach, wtedy będzie można mówić o ożywieniu. Wprawdzie ogólna rentowność przedsiębiorstw nie uległa istotnemu pogorszeniu, ale zanotowano w 2002 r. kłopoty kilku dużych przedsiębiorstw, głównie Stoczni Szczecińskiej (Porta Holding), której upadek przyczynił się do utworzenia wysokich rezerw w sektorze banków komercyjnych. Polski sektor bankowy z racji niewielkiej skali jest bardzo wrażliwy na kłopoty dużych kredytobiorców, co obserwowano już kilka lat wcześniej na przykładzie spółki Daewoo-FSO.

Na tym generalnie niekorzystnym tle gospodarczym sytuacja sektora bankowego również się pogorszyła w 2002 r. Wybrane parametry ekonomiczne charakteryzujące zmiany w sektorze banków komercyjnych kształtowały się następująco (zmiany podano w porównaniu z 2001 r.):

- ❖ suma bilansowa obniżyła się o 1,0%,
- ❖ zobowiązania pozabilansowe wzrosły o 9,0%,
- ❖ należności od sektora niefinansowego wzrosły o 1,2%,
- ❖ depozyty sektora niefinansowego oraz sektora instytucji samorządowych spadły o 3,8%,
- ❖ strata skumulowana wzrosła o ok. 40%,
- ❖ ROA netto wyniosło 0,57% (obniżenie o 0,33 p.p.),
- ❖ ROE netto wyniosło 6,8% (obniżenie o 4,69 p.p.),
- ❖ współczynnik wypłacalności wyniósł 14,44% (obniżenie o 0,68 p.p.),
- ❖ fundusze własne wzrosły o 6,7%,
- ❖ udział należności zagrożonych w należnościach ogółem wyniósł 17,4% (pogorszenie o 3,1 p.p.),
- ❖ udział zobowiązań pozabilansowych zagrożonych w zobowiązaniach udzielonych ogółem wyniósł 7,21% (poprawa o 0,9 p.p.).

Za najbardziej niekorzystną tendencję zaobserwowaną w 2002 r. należy uznać pogorszenie jakości aktywów (m.in. w związku z dekoniunkturą gospodarczą) i związane z tym obniżenie efektywności na skutek zwiększonego obciążenia saldem re-

Bezpieczny Bank

zerw oraz obniżenia zdolności do generowania wyniku działalności bankowej (spadek aktywów pracujących o 2,4 p.p.). Wprawdzie kilka banków poczyniło kroki w celu redukcji obciążenia kosztami działania (w relacji do wyniku działalności bankowej), średnio jednak w sektorze obciążenie to wzrosło o ok. 1 punkt procentowy (dynamika kosztów działania była jednakże niska). Korzystne efekty redukcji zatrudnienia mogą być osiągnięte dopiero w dłuższym okresie.

Niekorzystne z punktu widzenia rozwoju gospodarczego było obniżenie poziomu depozytów pozyskiwanych głównie od gospodarstw domowych, co należy tłumaczyć m.in. podatkiem od dochodów z lokat bankowych, który spowodował przeniesienie części oszczędności z banków do innych pośredników finansowych (głównie funduszy inwestycyjnych), oraz przeznaczaniem większej części dochodów na konsumpcję. Spadek wartości depozytów wystąpił po raz pierwszy od początku transformacji (dla porównania w 2001 r. wartość depozytów sektora niefinansowego i instytucji samorządowych wzrosła o 11,2%).

Jako korzystne zaś należy uznać zwiększenie wartości funduszy własnych, które stanowią bufor do absorbowania potencjalnych strat. Wprawdzie wartość współczynnika wypłacalności obniżyła się, ale część tego spadku należy przypisać rozszerzeniu rodzajów ryzyka uwzględnianych w kalkulacji współczynnika wypłacalności (uchwała KNB nr 5/2001).

Niekorzystne tendencje zaobserwowane w skali całego sektora banków komercyjnych wynikały z pogorszenia kondycji poszczególnych banków.

Poprawa sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora bankowego w 2003 r. ściśle zależy od poprawy koniunktury w gospodarce światowej, której motorem mogą być Stany Zjednoczone i kraje Unii Europejskiej, gospodarka Japonii bowiem nadal przeżywa długotrwały kryzys. Wydarzenia pozaekonomiczne (wojna w Iraku, epidemia SARS) utrudniają określenie prognozy.

Przypisy

- ¹⁾ Analizę przeprowadzono na podstawie wstępnych danych finansowych, tj. przed badaniem sprawozdań finansowych przez audytorów zewnętrznych, 62 banków działających na koniec 2002 r.
- ²⁾ Indeks C-5 informuje o udziale największych 5 banków w sektorze bankowym.
- ³⁾ Indeks Herfindahla-Hirschmana (HHI) jest to miara koncentracji rynku liczona jako suma kwadratów udziałów w rynku poszczególnych jego uczestników. Udział w rynku mierzono udziałem banków w aktywach sektora banków komercyjnych. Wysoka koncentracja rynku występuje, jeśli HHI ukształtuje się na poziomie powyżej 1.800 pkt (max. wynosi 10.000 pkt.).
- ⁴⁾ Poza tym do znacznego zwiększenia koncentracji mogłoby dojść w rezultacie przejęcia PKO BP SA przez inwestora strategicznego mającego już bank w Polsce. Proponowane koncepcje prywatyzacji nie przewidują jednak pozyskania na PKO BP SA *explicite* inwestora strategicznego.
- ⁵⁾ Z uwzględnieniem udziału bezpośredniego i pośredniego kapitału zagranicznego, tj. jeżeli bank działający w Polsce wykazuje udział kapitału zagranicznego, to posiadanie przez ten bank akcji innego banku działającego w Polsce jest traktowane jako pośredni udział kapitału zagranicznego.

Problemy i poglądy

- ⁶⁾ Przy wyliczeniu bazy kapitałowej uwzględniono przepisy prawa bankowego, tj. uwzględniono niepodzielony zysk z lat ubiegłych oraz pozycje pomniejszające fundusze podstawowe. Fundusze uzupełniające nie są wyliczone w relacji do funduszy podstawowych. Pozycja pasywów „kapitały i zobowiązania podporządkowane” nie ujmuje niektórych pomniejszeń i zawiera dodatkowo zobowiązania podporządkowane nie zaliczane do funduszy własnych, stąd rozbieżności liczbowe pomiędzy wyliczeniami w tabeli 5 a wartością tej pozycji w pasywach w tabeli 4.
- ⁷⁾ Instrumenty pochodne księgowane są w pozycjach: „operacje wymiany” i „zobowiązania z tytułu operacji instrumentami finansowymi”.
- ⁸⁾ Swap – instrument (re)finansowania poprzez wymianę płatności odsetkowych lub walutowych strony pasywnej (*liability swap*), bądź poprzez wymianę wartości majątkowych i zmianę bazy oprocentowania lub walutowej (*assets swap*).
- ⁹⁾ FRA – *forward rate agreement* – umowa terminowa na stopę procentową.
- ¹⁰⁾ Aktywa dochodowe pomniejszone o należności zagrożone.
- ¹¹⁾ W arkuszu sprawozdawczym R0018 w pozycji 19 – „koszty działania banku” – wyszczególniona jest „składka i wpłaty na BFG”, co było podstawą do przeprowadzenia powyższej analizy.
- ¹²⁾ Przychody operacyjne obejmują przychody: odsetkowe, prowizyjne, z tytułu akcji, udziałów i innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu, z pozycji wymiany, operacji finansowych oraz pozostałe przychody operacyjne.
- ¹³⁾ Zdefiniowane jako: fundusze podstawowe z uwzględnieniem pomniejszeń i fundusze uzupełniające bez uwzględnienia relacji do funduszy podstawowych.
- ¹⁴⁾ Według kursu na dzień 31.12.2002 r. wynoszącego 4,0202 zł za 1 euro.
- ¹⁵⁾ Ze względu na układ sprawozdawczości (do marca 2002 r. wynik miesięczny banków w sprawozdawczości dla NBP był wykazywany jedynie w ujęciu brutto, obecnie w ujęciu netto) dla okresu styczeń-marzec 2002 r. straty miesięczne wyznaczono dla wyniku brutto.
- ¹⁶⁾ Jako łatwo zbywalne papiery wartościowe potraktowano bony skarbowe i bony pieniężne NBP.
- ¹⁷⁾ Analiza jakości należności jest prowadzona w 2 wersjach: dla należności z odsetkami i bez odsetek. W przypadku analizy niektórych aspektów, jak struktura jakościowa czy terminowa, możliwa jest analiza jedynie wersji bez odsetek.
- ¹⁸⁾ Z wyłączeniem odsetek skapitalizowanych.